GROU

Metalen skelet

De kerk is vaak veranderd en gerepareerd. In 1908 is zij gerestaureerd; de toren is in het midden van de jaren '60 aangepakt en nu is de kerk weer aan de beurt. Een aantal wijzigingen van 1908 wordt nu weer ongedaan gemaakt; andere veranderingen blijven gehandhaafd. Zo zullen de vierkante ijzeren stijlen en kokerbalken die toen het gebouw als een soort geraamte zijn gaan verstevigen, blijven staan. De kerk kan niet meer zonder dit metalen skelet. Als er in 1908 onder leiding van architect H.H. Kramer niet toe was besloten zou de kerk die dramatisch wegzakte in zuidelijke richting, omgekieperd zijn. Wel zullen de ijzeren kokers nu zo omtimmerd worden dat ze eiken balken lijken: het oog wil ook wat. Maar de gang die voor de oude sluitmuur van het koor zat, is weggebroken. Daar stond de tot een koetsvorm vertimmerde kansel voor. Deze zal vervangen worden door de zeventiende-eeuwse kansel uit de afgebroken kerk van Gorredijk die aan de oostzijde tegen de zuidmuur zal worden geplaatst. Of een voor de verlichting van de gang in de noordmuur gebroken venster weer gedicht zal worden is nog een punt van bespreking.
Bij de verwijdering van de oude pleisterlagen zijn in november toegangspoorten gevonden in zuidmuur én noordmuur. Ze zitten nu iets ten westen van het midden van het kerkschip en kunnen heel goed de oorspronkelijke toegangen zijn geweest. De oorspronkelijke kerk dateert uit de eerste helft van de twaalfde eeuw. Dat gebouw bestond uit een koor met een halfronde sluiting en een aanzienlijk breder schip van in elk geval zes raamvakken diep. Er is toen tufsteen gebruikt, een grijze natuursteen afkomstig uit het Eifelgebergte in Duitsland. De kerk is later, mogelijk al in de dertiende eeuw verhoogd met muurwerk van baksteen: grote kloostermoppen. In de veertiende of vijftiende eeuw is het kerkschip flink naar het westen toe uitgebreid en is de forse zadeldaktoren gebouwd. De oorspronkelijke toegangen zijn door de vergroting in het midden van het kerkschip terechtgekomen en toen vermoedelijk dichtgezet.

Hele opgave

Er zijn verschillende mogelijkheden om met deze bouwsporen om te gaan. Het makkelijkst is om ze te documenteren, in tekening en foto's vast te leggen en weer weg te smeren om de compleet gelambrizeerde kerkinrichting weer aan te kunnen brengen. Ook zullen boven de vrij hoge lambrizering door een inboeting de plaats van de dichtgezette poorten in het pleisterwerk aangegeven kunnen worden. De wel enigszins beschadigde geprofileerde omlijsting van de poorten is echter zo fraai dat het spijtig zou zijn om die niet helemaal in het zicht te brengen. Aan volledige heropening van de toegangen valt helaas niet te denken omdat ze in het buitenmuurwerk weggewerkt zijn en daar op een kunstmatige, niet gedocumenteerde wijze vorm zouden moeten krijgen. Het is wel mogelijk om ze als complete nissen aan de binnenzijde in het zicht te houden. Bezwaar hiertegen vormt de dan optredende doorbreking van de eenheid in de inrichting.

Voor 19 april moet de restauratie klaar zijn.

Voor de inrichting stond het plan al vast. Dankzij sloop van de tussenmuur van het gangetje, verplaatsing van de preekstoel, herstel van een dooptuin en verplaatsing van herebanken en vaste banken zou er ruimte geschapen worden voor een liturgisch centrum. De wanden zouden weer geheel gepleisterd en bekleed worden met de oude lambrizering. Het is een hele opgave om de eenheid van inrichting te handhaven en ook de middeleeuwse toegangen te respecteren.

Verplaatsingen

Met de andere belangrijke vondst, een collectie van bijna zestig grafzerken onder de houten vloer, ligt het wat gemakkelijker. Ze zijn alle opgenomen om een betonnen vloer te kunnen storten en zullen dan in het kerkschip herplaatst worden, al zullen ze niet hun oorpronkelijke plaatsen terugkrijgen. Het zijn alle zerken van na de Hervorming die voor de geschiedenis van Grou van grote betekenis zijn, maar ze zijn niet van grote kunstzinnige waarde. De vloeren in het koor zullen ook nog opgenomen worden; wellicht komen daar nog belangrijke zestiende-eeuwse zerken aan het licht. Sinds de restauratie van 1908 hangt er over het kerkschip een plafond dat een achttiende-eeuws houten gewelf verving. Over de kleurgeving, oorspronkelijk crême met gouden biesjes of een traditionele, oude kleur, wordt nog gedebatteerd.
Het Van Dam-orgel zal weer tegen de oostwand herplaatst worden en de kraak komt opnieuw tegen de westelijke wand, inclusief het grote tekstbord dat grietman Carel van Roorda in 1654 aan de kerk schonk. De in rijk ornament gevatte spreuk vat de kern van de wet samen: 'Ghy sult lief hebben den Heere, Uwe Godt, met geheel uw harte ende met geheel uwe ziele ende met geheel uw verstant. Ende Ghy sult uwen naesten lief hebben als u selven'.

Kerk was ooit ook rechthuis

Unicum

De banken, aan het eind van de achttiende eeuw vervaardigd door de bekende houtsnijders Berkebijl en Embderveld zullen in de nieuwe inrichting meer naar de middenas van de kerk worden herplaatst. De Haniabank (ook wel Roordabank genoemd) moet plaats maken voor de preekstoel en verhuist naar de overzijde, naast de andere herenbank, de Camstrabank. Ze zullen op deze wijze, zoals dat hoort, beide tegenover de preekstoel komen.
De koorruimte die na de Hervorming met een muur van het kerkschip afgescheiden werd en van een tussenvloer is voorzien, wordt opgeknapt om als consistorie in gebruik te blijven. De grote, onregelmatig geplaatste ramen blijven een onwezenlijke functie uitdrukken. Dit in verhouding grote koor is in het verleden als kosterswoning in gebruik geweest, maar totdat het eerste echte gemeentehuis (toen nog grietenijhuis) van Idaarderadeel in de jaren 1840 aan het Halbertsmaplein (it Grien) werd gebouwd is het ook nog in gebruik geweest als rechthuis met de rechtkamer op de verdieping en de gevangenis beneden. Kerk en staat waren toen verenigd in één gebouw, een unicum in de Nederlandse architectuurgeschiedenis.

PETER KARSTKAREL

Foto's:
Harry Blokzijl

1929

Grouw. *Foto Mr. J. Zaayer, Den*

Dit lijkt veel op een verlaat St. Nicolaasfeest. In werkelijkheid is het de goede St. Pieter, die ieder jaar op 22 Februari in de Friese plaats Grouw zijn feestelijke intrede doet.

1937

Plysje Kuipers

Foto) Wedstrijd van de Zeilclub: „Oostergoo" te Grouw. — Dit nautische concours bood met de vele zeilvaartuigen, stoombooten met pleiziergasten, boeiers, motorscheepjes, kleine schouwen enz. een bedrijvig en gezellig schouwspel en werd door prachtig weer begunstigd. — Bovenstaande artistieke foto geeft de plaats van afvaart en aankomst, met Grouw op den achtergrond. *(Visser.*

Foto's) Momenten uit den Zeilwedstrijd te Grouw. *Links:* boeiers; *rechts:* schouwen. *(Visser.*

„De Prins" 27/7/1909

1915

Opening van het zeilseizoen te Grouw (Friesland) op Pinkstermaandag.
Veel animo bij de deelnemers aan dit watersportfeest en een talrijk belangstellend publiek! De aantrekkelijkheid werd nog verhoogd door een wedstrijd van pagaaien, op de foto duidelijk zichtbaar.

BURGEMEESTER BOARNSTERHIM WIL 'NIEUWE DINGEN DOEN'

Ype Dijkstra man met brede ervaring

L.C. 7-11-92

Door Irene Overduin

GROU - Boarnsterhim krijgt met Ype Dijkstra (47) een burgemeester met een gevarieerde achtergrond. Dijkstra heeft zowel ervaring in het bedrijfsleven, als in het gemeentelijke bestuur en in maatschappelijke organisaties. Hij noemt zichzelf een selfmademan.

Dijkstra werkte de eerste twaalf jaar van zijn carrière in het bedrijfsleven. Nadat hij de LTS had afgerond, volgde hij een twee jaar durende beroepsopleiding bij Philips in Drachten. In hetzelfde bedrijf werkte hij twee jaar als elektromonteur, waarna hij overstapte naar Philips Data Systems in Apeldoorn.

Toen hij daar vier jaar gewerkt had, en inmiddels was opgeklommen tot chef van de elektrotechnische werkplaats, verruilde hij de baan voor die van projectleider bij het elektrotechnisch installatiebedrijf Wiederhold, ook in Apeldoorn. Hij bracht het er tot assistent-bedrijfsleider. Al die tijd volgde hij in de avonduren tal van cursussen en bijscholingsprogramma's.

Wethouder

In 1974 kwam aan zijn loopbaan in het bedrijfsleven abrupt een eind, toen de PvdA-fractie in de gemeenteraad van Epe hem vroeg wethouder te worden. „Het was op dat moment niet eens zo zeer mijn ambitie", zegt Dijkstra over het beroep dat op hem gedaan werd. Maar de PvdA, die stemmenwinst had geboekt, moest plots een tweede wethouder leveren en zat omhoog. Dijkstra, die tot dan toe geen ervaring had met raadswerk, stemde toe, zegde zijn baan op en zou tien jaar wethouder blijven. Tussen 1974 en 1984 beheerde hij de portefeuilles onderwijs, volkshuisvesting, volksgezondheid, sociale zaken en cultuur.

In 1984 werd Dijkstra benoemd tot burgemeester van de toenmalige gemeente Barsingerhorn. Een jaar later al werd hij tevens waarnemend burgemeester van de buurgemeente Niedorp. De twee Noord-Hollandse gemeenten zouden in 1990, aanvankelijk zeer tegen de zin van de burgers, fuseren. Met Boarnsterhim heeft Niedorp gemeen dat de financiële situatie er niet bepaald rooskleurig is. De herindeling kostte, omdat de nieuwe gemeente één dorp moest prijsgeven, rijksgeld, licht Dijkstra toe.

Dijkstra beheert momenteel een flink aantal portefeuilles. Naast de gebruikelijke taken als beleidscoördinatie en openbare orde, zitten er ook dorpsvernieuwing, recreatie, midden- en kleinbedrijf, leefbaarheid kleine kernen en voorlichting in. Hij is daarnaast onder meer voorzitter van de landinrichtingscommissie Schagerkogge.

De nieuwe burgemeester van Boarnsterhim, Ype Dijkstra en zijn echtgenote Joke Wepster voor hun woning in het beschermde dorpsgezicht van het Noordhollandse Kolhorn. Foto LC/Wietze Landman

Drankbestrijders

Maatschappelijk is Dijkstra onder meer actief als voorzitter van de Algemene Nederlandse Drankbestrijders Organisatie. Bij de PvdA kwam Dijkstra in 1970, nadat hij zich eerder, in 1965, al had aangesloten bij de Federatie van Jongeren Groepen binnen de PvdA.

Dijkstra zegt het plezierig te vinden „in Boarnsterhim weer nieuwe dingen te kunnen doen". „Mijn vrouw en ik zijn echt mensen van het platteland. Landschappelijk is het interessant, maar ook de dynamiek in zo'n gemeente spreekt mij aan. Er is een zeker spanningsveld tussen landbouw, natuur en milieu. Daarmee om te gaan, vind ik interessant."

De nieuwe burgemeester zegt vooral te hechten aan een goede verstandhouding tussen overheid en burgers. In zijn huidige gemeente beleggen hij en zijn wethouders om die reden minimaal een keer per jaar in alle dorpen een speciale avond. „Die houden we in het café. Iedereen mag komen om te praten, of het nu gaat om een loszittend putdeksel of een lantaarnpaal die niet goed staat. Je hebt hier geen aanspreekpunten als Plaatselijk Belang, dus iedereen komt en iedereen zegt wat."

Mengelmoes

De Friese taal hoopt Dijkstra snel weer op te pakken. „Ik ben opgegroeid met een mengelmoes van Fries en Stellingwerfs. Als ik het op dit moment zou moeten spreken, zouden er nogal wat fouten in zitten. Ik moet er weer even inkomen, maar dan zal het wel weer lukken." Ype Dijkstra en zijn vrouw Joke Wepster (45) weten nog niet in welke van de achttien dorpen in Boarnsterhim ze zullen gaan wonen. Hun kinderen, Atze (24) en Maaike (21), verhuizen niet mee. Zij wonen zelfstandig.

1 jan 2005 nee

Hotel Oostergoo in Grou verkocht

GROU - Hotel Oostergoo in Grou gaat over in andere handen. Thom Scherjon, nu nog beheerder van de kantine in sporthal De Twine, neemt het hotel op 1 april over van Hans van der Zee.

Scherjon wil de grote zaal, die door Van der Zee enkele jaren geleden werd omgebouwd tot biljart- en snookerzaal, opnieuw gebruiken als podiumruimte. Er kunnen driehonderd mensen in. Van der Zee wijzigde de functie destijds omdat de zaal te weinig gebruikt werd. Het pand dateert nog van de vorige eeuw en werd in de jaren twintig als herberg in gebruik genomen. Het hotel beschikt over twintig kamers.

Lj Kr. 11-2-'93

★ De Nesserdyk, fotografearre fan de Nesser kant. Op de eftergrûn de fuortsetting yn de mr. P.J. Troelstrawei yn Grou.
Foto LC/Siep van Lingen

Nesserdyk Grou hâlde it 30 jier út

Troch Kerst Huisman

IT DOARP GROU hat langer as in soad oare doarpen net oer de wei berikber west. Wa't fuort woe, moast rinnend troch it lân en hjir en dêr oer in sleat springe. Mar folle mear kaam it ûnderlinge ferkear mei de skou foar. Yn it wetterlân om Grou hinne wie it hawwen fan in skou ieuwenlang hast in betingst om reizgje te kinnen. Yn 1759 kaam de earste ferbining oer de wei der, nei Jirnsum ta. Mar doe hat it noch mear as oardel ieu duorre, foar't it doarp ek in wei yn súdlike rjochting krige nei Nes ta. De ferbining nei it noarden ta, nei Idaerd en Warten, kaam sawat twa ieuwen nei de ferbining mei Jirnsum ta stân.

FERBINING FERBRUTSEN

Oer dy ferbining nei Nes ta giet dit stikje. Dy wei kaam der nei de earste wrâldoarloch. It wetterskip de Leppedyk hat de ferbining, earst as grintwei, oanlizze litten. Foar de útbuorren Goattum súdlik fan Grou, wie de nije wei tige gaadlik, mar it wie foaral foar de boeren fan Burstum in útkomst. Want fan Goattum rûn by âlds in reed nei Grou ta. De ynwenners fan Burstum moasten altyd oer it wetter.

It graven fan it Prinses Margrietkanaal soe grutte feroaringen bringe. Foar de oarloch wie der fan de Grinzer kant al in begjin makke mei it fuortwurkjen fan de slimste bochten yn de farwei. Dêr wie men yn 1940, doe't de Dútske besetting kaam, takaam oant healwei Warten en Grou ta. De farwei nei De Lemmer ta gyng doe noch fierder oer Grou en sa oer de Rjochte Grou ta nei Jirnsum en sa nei Aldskou en de Snitsermar.

Nei de oarloch waard besletten, in nij kanaal te meitsjen fan de Wyldlannen súdlik by Grou del rjochtút nei Aldskou ta. De âlde farwei oan de noardkant fan Grou en oer Jirnsum joech tefolle problemen foar grutte skippen. By it graven fan dat nije kanaal waard de Nesserdyk trochsnien. De auto's moasten tenei mar oer Jirnsum. Foar fytsers en fuotgongers kaam der yn it kanaal in pontsje te lizzen. It part fan de Nesserdyk binnen Grou waard tenei de mr. P.J. Troelstrawei neamd. De ferbining hie noch gjin tritich jier bestien.

De pont hat it noch oant yn de jierren sechstich úthâlden. Doe wie it yn de feart hâlden net langer

rindabel. Boppedat kaam yn dy snuorje de rykswei 32 klear, in nije dyk by de spoarwei fan Akkrum nei Ljouwert del. Tagelyk is doe by Burstum in ôfsplissing makke fan de Nesserdyk nei de brêge yn de rykswei 32 oer it nije kanaal, sadat der fan Burstum ôf fannijs in ferbining mei Grou kaam. nov '92

→

Boppe:
Willem Feenstra, Kees Wedman, Hylke Elzinga, Beint Berkepas, Bastele Bouma, Evert Tasma,
, Pyt Sytema, Lolke Atema, Hans de Jong
Andrys de Winkel, Jeltsje Koldyk, Yp Kaastra, Anne Huisman, Antsje Sytema, Sjoerdtsje Feenstra (Paulus Sjoerdtsje), afke Jergens de Jong,
Trijn Beeksma, Frou Hoekema-Haites, Frou Sas der Stelt, , Frou Werkhoven, Jeltsje de Sisses
Catrinus Hoekema, Harmen de Boer.
Pytsje de Boer, Joh Forster, Rintsje B. Bouma, Menke v. Straten, Atsje de Sissen.
Jantke Bouma, Anne Stobbe Elzinga, Wimke Tasma de Winkel, Jop Bokma, akke Beeksma, Yfkke Elzinga Koldyk.
Trijn Hofstra, Sjoerd Bergstra, Sjoerd de Wal, Grytsje Forster, Hynke Spoelstra, Tine de Jong Klazes, akke ten Brink,
Harmen Stobbe

Op de pont in de weg tussen Grouw en Oldeboorn kan men zijn voeten wel droog houden. Het is echter de vraag of men dit vervoermiddel met droge voeten kan bereiken.

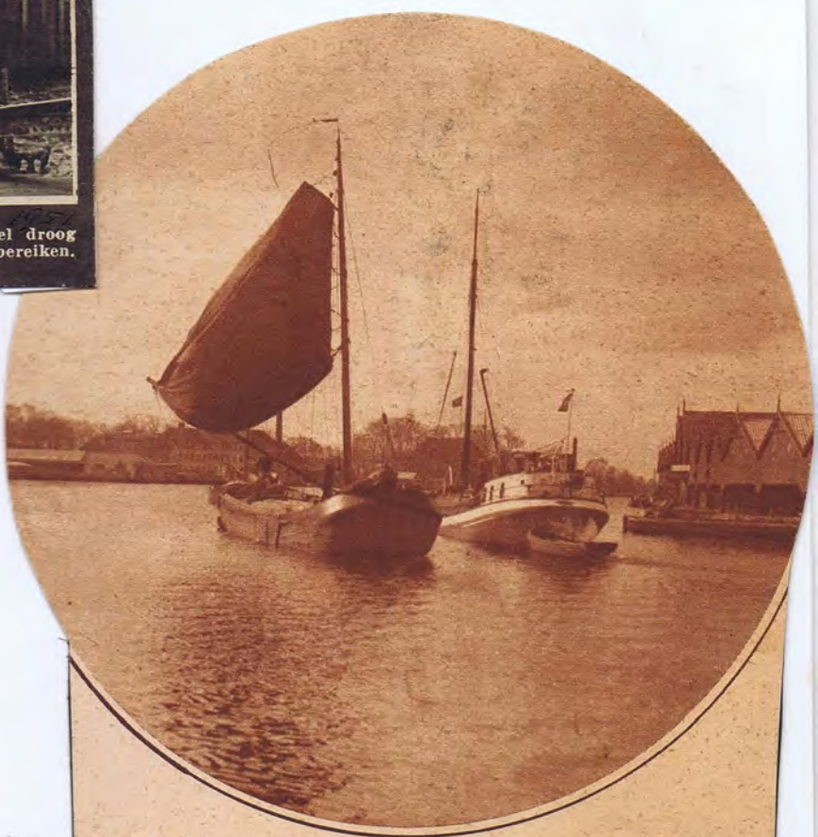

Een kijkje in 't Eldorado der Friesche watersport te Grouw. 1932

Mingd Koar
û. l. f. Joh. Sorter
± 1927/28

APOLLO

honderd jaar muziek

GROUW

1892 — 1992

1920

Tsjebbe v d Meer
wie eerst eigener mei
fan Beekema en Co.
Trochspul rekke hy der
ût, mar hy mocht gjin
auto oanskaffe. Mei in
hynder en wein hat hy doe
jurren oo Ljouwert riden.
Letter kaam der permisje
om mei in auto te riden
Sj: hj Kr. 15-1-'77

It ofrekkenje fan Ljipoaien

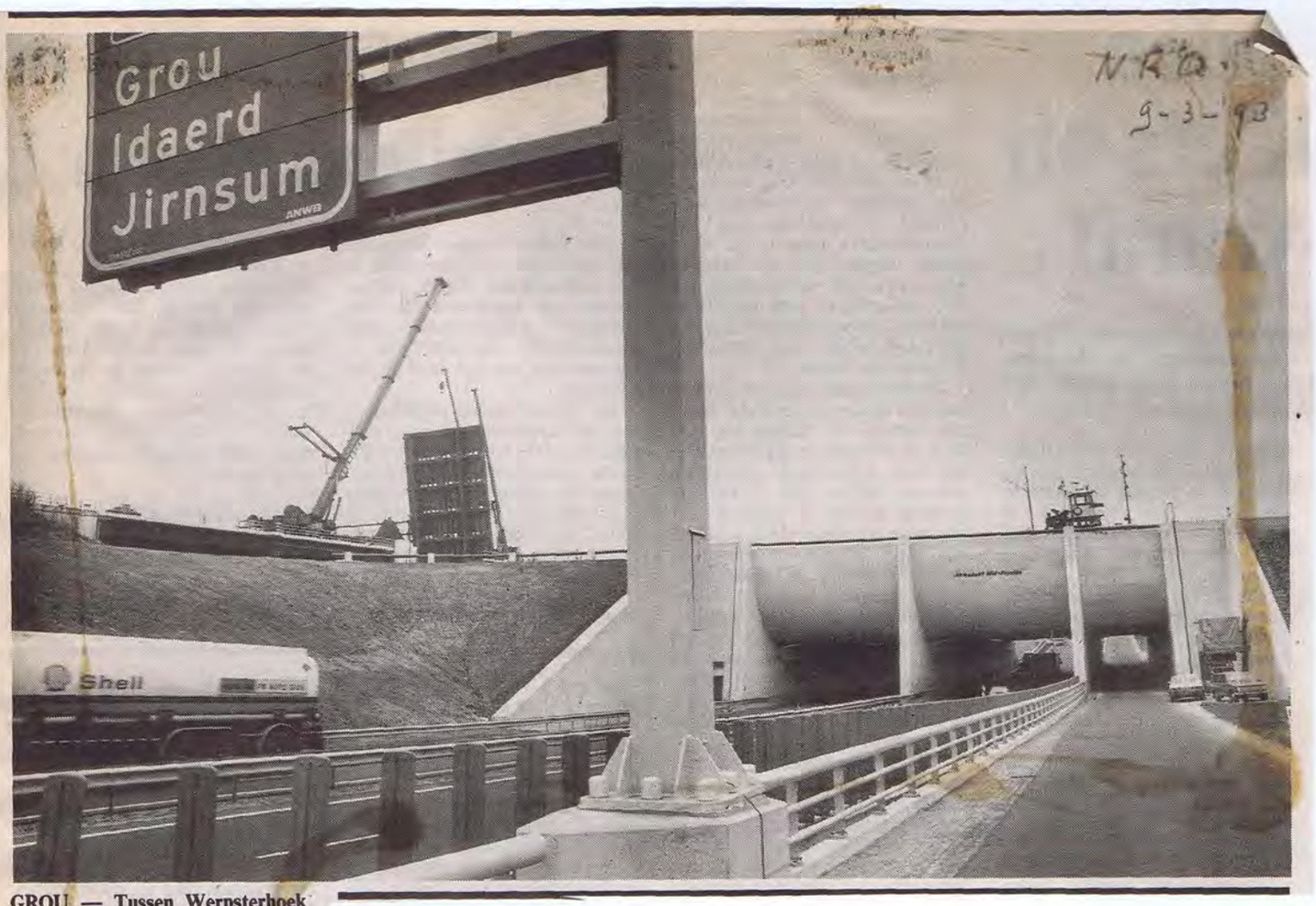

GROU — Tussen Werpsterhoek en Grou in Friesland zal minister Maij-Weggen van Verkeer en Waterstaat morgen een deel van de toekomstige autosnelweg tussen Leeuwarden en Heerenveen in gebruik stellen. Daar waar de weg het Prinses Margriet-kanaal kruist is een aquaduct gebouwd. De kosten van de aanpassing van dit deel van de oude rijksweg bedragen 70 miljoen gulden. Omstreeks het jaar 2000 zal de gehele autosnelweg gereedkomen en Leeuwarden aansluiting krijgen op het landelijk autosnelwegennet. (Foto Fotopersbureau Noordoost/ Peter Wouda)

De Haensmolen draait weer

De feestelijk versierde molen op de hoek van Pikmeer en Prinses Margrietkanaal zal ook op hoogtijdagen, zoals het skûtsjesilen, draaien. (Foto: Pier van der Heide).

GROU-140 Jaar heeft op de hoek van het Prinses Margrietkanaal en het Pikmeer bij Grou een watermolen van het type spinnekop gestaan. Nadat het molentje in verval was geraakt, zijn vorig jaar de schamele resten opgeruimd. In opdracht van de afdeling water en wegen van de provincie Friesland is op deze zelfde plaats een replica neergezet. Afgelopen zaterdagmorgen werd de molen tijdens de opening van het watersportseizoen 1993 officieel in gebruik gesteld door dhr. L.J. Lyklema. De beeldbepalende molen werd nagemaakt door kultuur- en civiel technisch bedrijf Waghenbrugghe uit Sneek.

Molenaar Rien van Schayck zal de molen op gezette tijden draaien.

Bernard Holtrop, bestuurder op hoofdlijnen

Door Irene Overduin

GROU - Dit weekeinde overleed Bernard Holtrop. Vorige zomer nog kwam hij zijn ambtenaren enthousiast vertellen dat hij burgemeester van Oosterhout zou worden. Na dertien jaar Friesland, eerst Idaarderadeel en daarna Boarnsterhim, verheugde hij zich bijzonder op een nieuwe omgeving, nieuwe mensen en nieuwe kansen. Vooral aan dat laatste was hij toe, vond iedereen en niet in het minst hijzelf.

Holtrop was een buitengewoon innemende man, geestig ook, wispelturig soms, en gezegend met een gaaf gevoel voor relativering. In Boarnsterhim voelde hij zich niet altijd begrepen. Wanneer hij merkte dat zijn soms kwajongensachtige humor werd aangezien voor onbezonnenheid, zijn belezenheid voor Hollandse wijsneuzerij, en zijn vermogen tot relativeren voor desinteresse, ging het roer om en werd hij formeel, korzelig en kortaf.

In de raad bekoorden politieke steekspelen, stemmingmakerij en geredekavel over punten en komma's hem maar matig. Holtrop wilde argumenten horen en louter op basis daarvan tot besluitvorming komen. Hoewel hij ruimte liet voor theater, kon hij, wanneer dit ontaardde in getreuzel, plots hevig geïrriteerd raken. Dan begon hij aan zijn ambtsketen te plukken, schoof onrustig heen en weer op zijn stoel, plaatste een nijdige opmerking, en kondigde met een immer schorre stem aan dat hij de vergadering voor een wijle zou schorsen.

Andere keren reageerde hij balorig. Toen vorig voorjaar raadsleden hem vergden op het idee de naam Boarnsterhim te wijzigen in Mid-Friesland, terwijl dat onderwerp in Holtrops beleving al lang weer verleden tijd was, liep hij na afloop van de vergadering naar het publiek, draaide achteloos een shagje, en zei op uitdagende toon: „Weet je wat ik doe? Ik ga Mid-Friesland in mijn tuin schrijven. Met tulpebollen. Als volgend jaar de bloemen opkomen, moeten ze wel."

Het was Holtrops voornemen Boarnsterhim te besturen op hoofdlijnen. Maar menigmaal liet hij zich verleiden tot ingrijpen in kleine kwesties als hij meende dat zulks sneller effect sorteerde dan wanneer de ambtelijke weg bewandeld werd. Op het gemeentehuis leidden de ingrepen wel eens tot fricties. Maar wie hem daar op aansprak, kreeg van hem gelijk aan de ene kant en een grap aan de andere. Tegen kritiek kon hij goed, zolang het niet om tegenwerking ging. In Oosterhout, dat met bijna 50.000 inwoners een kleine drie keer groter is dan Boarnsterhim, kwam zijn voornemen - besturen op hooflijnen - beter uit de verf. In de korte tijd die hem daar gegeven was, manifesteerde hij zich als een kundig, energiek en sympathiek bestuurder.

Betrokkenheid

Holtrop, die zes jaar voorzitter van het PvdA-gewest Friesland was, was geen uitgesproken partijman. Oorspronkelijk afkomstig uit de ARP, was hij overtuigd sociaaldemocraat met liberale opvattingen, bereid tot compromissen, die evenwel praktisch geschraagd moesten zijn en zeker niet dogmatisch. Louter uit persoonlijke betrokkenheid, politieke overwegingen ver achter zich latend, hielp hij mensen die sociaal of financieel in de knel zaten. Hij regelde wel eens iets, zonder daar ooit nog met een woord over te reppen.

Jarenlang was hij ook rechterplaatsvervanger bij de rechtbank in Leeuwarden. Hij zag die functie als een nuttige, leerzame en ook vermakelijke tijdpassering. Niet zelden keerde hij van de rechtbank terug met aandoenlijke verhalen over mensen die zich hadden moeten verantwoorden. Hun beweegredenen interesseerden hem evenzeer als dat ze hem amuseerden.

Vlak voordat Holtrop naar Oosterhout vertrok, zei hij over de vele nog niet uitgevoerde plannen in Boarnsterhim: „Er staat veel in de knop, maar de bloei maak ik niet meer mee." Dit weekeinde kregen die woorden, veel te vroeg, een andere, bittere betekenis.

† 2-5-'93

Haensmole bij Grou op molendag weer in gebruik

GROU - Gedeputeerde Louis Lyklema heeft zaterdagmorgen op de jaarlijkse molendag door het wegtrekken van de vang, de pas gerestaureerde Haensmole bij Grou officieel in gebruik gesteld. De beeldbepalende molen staat waar het Prinses Margrietkanaal in het Pikmeer uitkomt. De spinnekop was deels afgebroken, alleen de dakpannenpiramide van de 140 jaar oude molen resteerde nog.

Monter echtpaar Wedman 70 jaar bijelkaar

maart 1993

AKKRUM - Cornelis Wedman en Jeltje Nijdam zagen elkaar voor het eerst in 1917, in de 'buorren' van Akkrum. Het werd een ontmoeting met grote gevolgen: vijf jaar later traden ze in Aldeboarn in het huwelijk. Dit is tweede pinksterdag 31 mei precies zeventig jaar geleden. Cornelis (93) en Jeltje (91) vieren het huwelijksfeest in verzorgingscentrum Leppehiem in Akkrum, waar ze al weer veertien jaar wonen.

De kamer biedt uitzicht op het Prinses Margrietkanaal, maar Wedman moet bekennen dat hij af en toe wel eens twijfelt of daar een schip vaart of niet. De ogen worden minder. Bovendien wordt hij geplaagd door pijnen in knieën en heup. Dat is de prijs die hij heeft moeten betalen voor lang, hard werken in de smederij in Grou, zegt Wedman.

Hij doet daar niet dramatisch over. Integendeel: „It wie myn lust en myn leven", zegt hij. De uren vlogen om, ook de overuren. Jammer dat de baas die uren niet betaalde. Jeltje heeft het daar nog vaak over. „Dat wie jild, der loert de frou krekt op", zegt ze. Zelf was ze zij nog enige tijd 'boerefaam', maar dat vond ze geen succes.

Cornelis Wedman meldt met gepaste trots dat hij nog het fraaie ijzerwerk in het gemeentehuis in Grou heeft gemaakt. „Tsjintwurdich neame se dat 'siersmeedwerk'." Later - hij was 48 - beperkte hij zich tot minder zwaar werk en kwam hij in dienst van Stork.

Zeventig jaar zijn Cornelis en Jeltje Wedman al samen. Foto Wietze Landman

Daar werkte hij tot aan zijn pensioen in 1958.

Het echtpaar kreeg twee kinderen, Hotze en Hendrik, die inmiddels ook al weer 65 en 69 zijn. De familie telt zeven kleinkinderen en tien achterkleinkinderen. Ze vieren het feest gezamenlijk met de jubilarissen in Leppehiem, waar ook burgemeester Ype Dijkstra van Boarnsterhim zijn felicitaties overbrengt.

Douwe Atema kreeg erepenning van de gemeente Boarnsterhim

25-8-'93

GROU-Voor de derde maal, sinds de instelling van de erepenning van de gemeente Boarnsterhim in 1984, reikte burgemeester Y. Dijkstra deze onderscheiding woensdagmorgen 25 augustus uit aan de heer Atema te Grou.

De heer Atema werd die dag 80 jaar een mooie gelegenheid om deze nog altijd aktieve Grouster in het zonnetje te zetten.

Atema is een grote verkenner van de Grouster historie en kan hiervan prachtig vertellen. Zijn verhalen over oud Grou zijn boeiende voordrachten.

Met een verhaaltje, dat velen hem nog wilden feliciteren met zijn verjaardag werd hij meegenomen met zijn verjaardags visite naar het gemeentehuis. Atema dacht naar het gemeentemuseum. Een volle raadszaal met familie en vele van zijn kennissen wachten hem op.

stra ging alvorens de erhandigen Atema zijn ngs.

ging Atema werken bij de cht inzepen van 8 uur 's ir 's avonds. Na 1 jaar hij bij Halbertsma terecht. het leren, na het werk voor xamen. Zijn werk als net de administratie van de st naar Leeuwarden en alde Atema het diploma

l de boekhouding voor de

ns maar zo langzamerhand ge baan, zodat hij toen de e beurtdienst moest over-

itsma was toendertijd erg bouw. Later verhuisde het n waar Atema procuratie- het bedrijf onder vreemde t mis en moest Atema naar

nakelaardij V.d. Meulen te k. In 1978 ging Atema met

ven is Atema steeds zeer begon als 14-jarige bij de eenkomsten hield in de keet e Oosterveldstraat stond. carrière als toneelspeler en kwam Atema bij het Mingd as hier de jaarvergadering, ls "Ôfrekkening". Voor de na voordrachten. a in het bestuur en in 1951 n daarna weer bestuurslid d erelid van het koor. ema bij het toneel. Een toneelvereniging was er niet maar voor elke voorstelling werd er een ploeg samengesteld. Atema maakte steeds deel uit van de ploeg en werd van 1971 tot 1981 voorzitter.

Bij de bevrijding in 1945 zat Atema in de feestkommissie. Later is daar het 4 mei komité uit voortgekomen. Van 1947 tot 1987 was hij sekretaris van dit komité. Atema organiseerde gedurende 40 jaar de Anjerkollekte.

In 1956 werd de Stichting Gemeentemuseum opgericht waarvan Atema bestuurslid werd.

In 1960 werd hij archivaris of conservator. Hij deed dit 30 jaar lang. Nu is Atema nog adviseur.

Bij zijn afscheid werd hij erelid van de vereniging "Freonen fan it Museum".

Verder bekleedde hij nog vele funkties o.a. in de Stichting Grou, in de werkgroep "Kerk naar Buiten", is hij hoofd rondleidingen in de kerk en organiseert hij de orgelconcerten.

"Atema is in bysûnder man, wit alles fan âld Grou en fan âlde Grousters, wat se dienen, wer't se wennen, hoe of se wiernen en wat se seinen. Atema is in man fan it doarp".

Burgemeester Dijkstra overhandigde Atema een oorkonde en de ere penning en bloemen.

Daarna spraken nog enkele van zijn "vrienden" hun gelukwensen uit.

Atema zelf zei tenslotte dat deze bijeenkomst een grote verrassing voor hem was.

Tot burgemeester Dijkstra zei hij, "dat wat jo no yn trije kertier oer my ferteld hawwe, haw ik 80 jier oer dien".

Hij had wel eens te kennen gegeven geen Koninklijke onderscheiding te willen hebben. Hij had zich kunnen uitleven in zijn liefhebberijen en daar hoefde hij geen lintje voor. Met deze ere penning ligt het even anders bij Atema die hiermee erg ingenomen was.

Het grootste geschenk op zijn verjaardag was Atema echter zijn gezondheid.

FEESTLIET

By it 50-jierrich bistean fan it Grouster bûterfabryk

Wize: De Terp.

Hjoed foar fyftich lange jierren
Krigen plannen fêste groun,
Stie de boer earst hwat fan fierren,
Pioniers, dy ha' it woun.
Grouster bûterkeapman sei:
„Boer, dat falt jo fêst net mei,
Hwêr bliuwt nou jou earste keur
Sa'n fabryk dat wurdt meleur!"

Oan 'e dyk, ticht by de buorren,
It fabryk foun dêr in plak.
Sa bigong men doe to draeijen,
Persoaniel forstie har fak.
Mei de bûter en de tsiis
Krigen hja ek faek in priis.
Stribjend meitsje sy har sterk:
Earste keur op wrâldske merk.

Sa waerd yn dy fyftich jierren
It fabryk in kear forboud.
Wurktúgen dy waerden minder,
Lyts de bou en ek binaud.
Sa nimt nij it âlde wei,
Mei de tiid moatte wy mei,
Wolle wy dit goed forstean,
Sil de saek nei wolfeart gean.

Boeren kamen, boeren gongen,
Mei bistjûrders krekt allyk.
Op en del gongen de tiden,
Mar 't Bistjûr fan it fabryk,
Mei in fêste sterke hân
Brochten hja hiel hwat ta stân.
Boeren wol sa fierder gean
Bliuw fabryk, jit lang bistean.

Fryslân mei dyn griene greiden,
Fryslân mei dyn swartbûnt fé,
Mei dyn puollen, mei dyn marren,
Folk fan Fryslân, hâldt jimm' ré.
Bliuw altyd yn sterk forbân,
Mocht straks oer de boerestân
Soms de wylde weagen gean:
Bliuw fabryk, dan stevich stean!

Grou, 17e fan Hjerstmoanne '46.

Dorpsfotograaf zag Grou in jaren dertig

Door Sytse Singelsma

VANAF DE JAREN twintig is in Grou Atze Johannes' van Stralen actief geweest als fotograaf. Bij zijn dood in 1957 werden in zijn nalatenschap honderden glasplaatnegatieven en zo'n duizend rolfilmnegatieven gevonden, voor een groot deel met opnames van Grou. De negatieven kwamen terecht bij Van Stralens zoon Johannes. Lange tijd gebeurde er niets mee, maar daar is nu gelukkig verandering in gekomen.

In samenwerking met de oud-Grouster Teake Hoekema heeft Johannes van Stralen uit de fotografische nalatenschap van zijn vader een boekje samengesteld, dat vorm gegeven werd door zijn eigen zoon Jan, die een Groningen een grafisch ontwerpbureau heeft. 'Grou, sjoen troch de eagen fan doarpsfotograaf A. J. van Stralen' heet het boek, waarvan burgemeester Ype Dijkstra van Boarnsterhim vandaag het eerste exemplaar krijgt.

Atze Johannes' van Stralen werd in 1883 geboren in Grou, waar zijn vader een timmerbedrijf had. In dat bedrijf werkte hij aanvankelijk als knecht, na de dood van zijn vader in 1920 nam hij het bedrijf over. In 1914 was hij daarnaast al begonnen met een winkeltje in thee, koffie en tabakswaren, dat vooral gedreven werd door zijn vrouw Gepke Hiemstra, met wie hij in 1910 getrouwd was.

Al in 1921 zette Van Stralen een punt achter zijn werk als timmerman en ging hij zich volledig aan de winkel wijden. Het assortiment werd flink uitgebreid. Er kwamen fietsen, grammofoons, grammofoonplaten en radio's bij. In 1925 kwam daar de fotografie bij als derde tak. Bij de Leeuwarder fotograaf Van Kampen maakte Van Stralen zich de beginselen van de fotografie eigen.

Als donkere kamer gebruikte Van Stralen in zijn beginjaren de ruimte onder de bedsteden in de huiskamer. Hij moest daar kruipend zijn werk doen. Later werd er in de gang een hokje van twee vierkante meter afgetimmerd. Opdrachten kreeg van Stralen in die tijd van de gemeentelijke schoonheidscommissie. Daarnaast maakte hij portretten en bruidsreportages en gaf hij foto's uit als ansichtkaart. In zijn winkel verkocht hij boxcamera's en filmrolletjes en drukte hij voor amateurs foto's af. Dat kon aanvankelijk voor vier cent, later werd de prijs verhoogd tot een stuiver.

In zijn beginjaren werkte Van Stralen met een zware 9 bij 12-camera voor glasnegatieven. Later werd die vervangen door een veel handiger 6 bij 6 Rolleiflex voor rolfilms. In het boek zijn die twee formaten terug te vinden. De vierkante zijn met de Rollei genomen, de rechthoekige met de glasplatencamera. Het verschil in kwaliteit is opvallend. De Rollei wint het duidelijk.

De samenstellers van het boek hebben uit de duizenden negatieven een selectie van 111 foto's gemaakt. Ze tonen een Grou dat voor een groot deel niet meer bestaat, maar dat voor een deel nog herkenbaar is. Een deel van de foto's brengt karakteristieke stukjes Grou in beeld. Het boek biedt veder foto's van bekende Grouster ingezeten. Zo zijn er portretten van de belastingklerk Jochem Nieuwenhuis (1867-1944) en Tryn Eisenga-van der Velde die prachtig de sfeer van de jaren dertig ademen.

Op andere foto's is iets te zien van het opkomende toerisme in Grou: pleziervaarders, het pas gebouwde Theehûs en de eerste ijsventers. Ook bij evenementen was Atze Johannes' van Stralen met zijn camera present. De foto's van de optochten van de Foriening for Folksfermaken, van de intocht van Sint Pieter en van optredens van harmoniekorps Apollo zijn daar nog de getuigen van.

September 1929: veekeuring op de Komerk, die toen z'n naam nog wel eens eer aandeed. In dat jaar maakte de gemeente er officieel Halbertsma's Plein van.

Een van de groepsfoto's die Van Stralen maakte: Jong Frisia in juni 1928.

jan 1994

4 Reiskes fan de
Herf. Fr. Ferening.
û. l. f Frou Ysbrandy -
v. d. Wal.

1936

Reiske fan 'e
Alders fem dagen

1947

IJSCLUB „GROUW".

HARDRIJDERIJ VAN LEDEN

IN KLASSEN.

OP DINSDAG 22 JANUARI 1929 DE OUDSTE KLASSEN.

Aanvang van den wedstrijd 's namiddags 1 uur.

LIJST VAN DEELNEMERS:

Klasse 3.

31 tot en met 40 j.

1 Jan S. de Boer
2 Sj. Vriezema
3 Thomas Adamse
4 Albert Wester
5 Dirk S. de Boer
6 Gerrit Wester
7 C. v. d. Brink
8 W. Tj. Wartena
9 Jelle Heida
10 Hendrik Palstra
11 Ljibbe Hiemstra
12 Anne Tilma
13 Eesge v. d. Meer
14 Th. Brouwer
15 Aldert Stenekes

Klasse 4.

41 tot en met 50 j.

1 Klaas v. d. Ploeg
2 Jacob Peenstra
3 Gerben v. Essen
4 Andries de Leeuw
5 Gerrit Adema
6 Hendrik Sietema
7 Willem Zetzema
8 P. J. Arendsz
9 Jan Deelstra
10 Sipke Bruinsma
11 Dirk v. d. Mei
12 Pieter Hoekstra
13 Klaas Leeuwen
14 Adam Sijtema
15 Sierd Eizenga

Klasse 5.

51 tot en met 60 j.

1 Ide v. d. Veen
2 Hinne de Jong
3 Abe G. Zantema
4 Gosse Visser
5 Hidde Otter
6 J. Helfrich
7 J. Durkstra
8 W. D. v. d. Schaaf
9 D. J. Boersma
10 T. Hokwerda

Klasse 6.

61 j. en daarboven.

1 Louw Atema
2 Yde Jonker
3 Jan Douma
4 B. J. de Boer
5 S. v. d. Vlugt 69 jier
6 Willem Atsma
7 K. A. Budstra
8 Arjen Bruinsma
9 Sipke de Boer
10 P. B. v. d. Wal
11 Pieter de Heer

Electr. drukkerij „Friso" Grouw

ALD... EN NIJ YN 'E BURDPOLDER BY GROU

Foto's: F. Hoekstra

It mooltsje yn e fierte
Al mealt it dan net mear,
Is noch de Burd ta pronkje
En 't past yn d' âlde sfear

Dit lytse platte spultsje,
In skilderij altyk,
Sa'n echt kou-melkerijke,
Is ek al hast ontyk.

Hjir is in mole fallen,
Hy tsjinne lang it gea.
Mar hwa't him ienris kend hat
Forjit dit plakje nea.

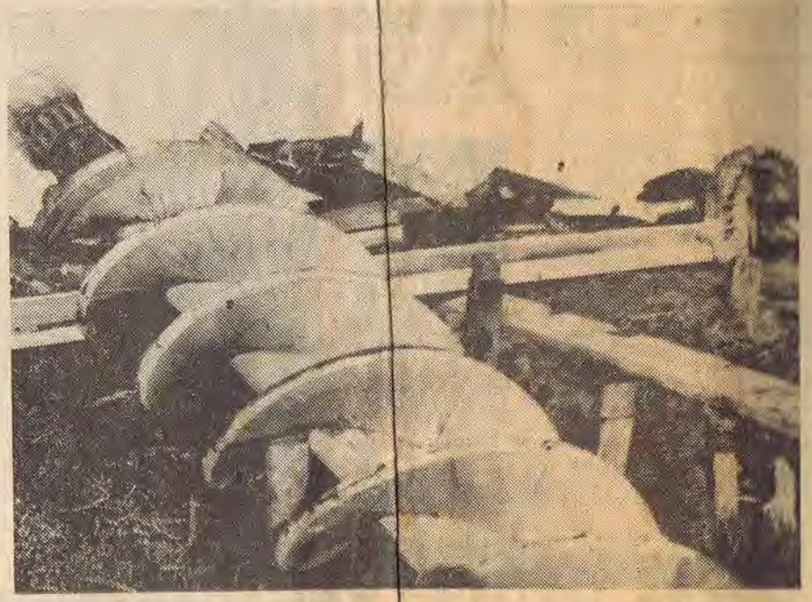

it fak fan molenouwer
Dat is der nou net mear;
Troch 't bûgde hout by houtsje
Untstie sa'n skref alear.

Siekmans' âlde fiskbidriuwke
Mei fûgelbuorkerij forboun,
It sil net lang mear duorje
Dan wurdt 't hjir net mear foun.

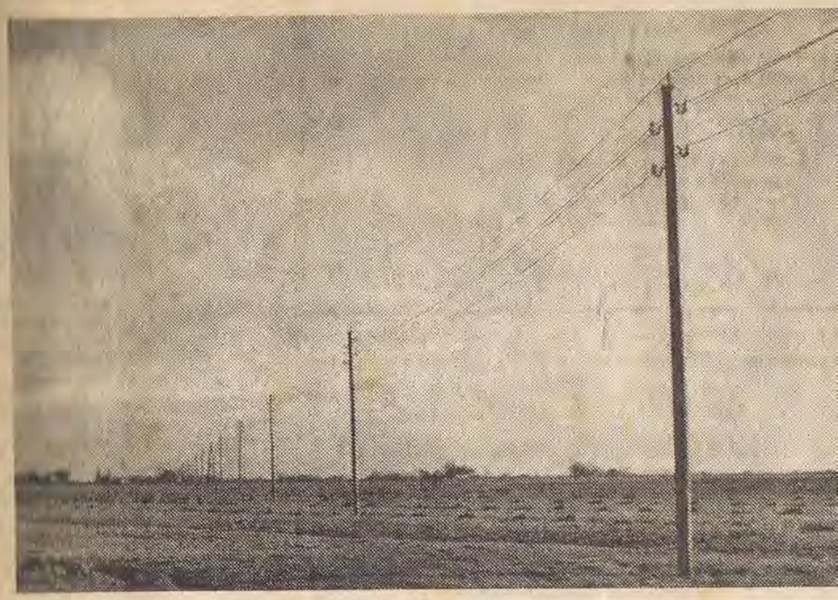

De tiid giet altyd fierder
En 't nije foldocht skoan
Al wurdt troch rigen peallen
It lânskip ek bidoarn.
Men tinkt noch faek mei wémoed
Oan hwat fortige is:
Op 't âlde bloeit it nije,
'n Foarútgang, sûnder mis

Wetterlâns-freon

Het Botmeer

Het merengebied bij Grouw maakt deel uit van Frieslands Lage Midden; een landschap dat al eeuwen een grote mate van drassigheid kent. In tegenstelling tot de andere meren die een recreatieve functie hebben, is het Botmeer een rust- en natuurgebied. Rust voor watervogels als kuif- en tafeleenden, meerkoeten en smienten. Natuur voor de verlandende oevers die door It Fryske Gea beheerd worden en waar naast els en wilg ook de rankende helmbloem en varens groeien.

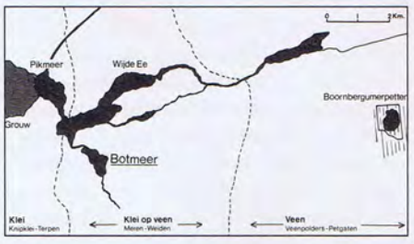

tekst, Foto en kaartje Paul Paris

In het weidegebied rond Grouw ligt een aantal meren waarvan het Pikmeer en de Wijde Ee elk jaar wegens het skûtsjezeilen tijdelijk een landelijke bekendheid krij-

overgangslandschap waarin het Botmeer ligt zowel kenmerken van het kleilandschap heeft als van het veenlandschap; soms van geen van beide. Zo heeft het terpenland-

It libben yn de kreaze wentsjes yn it Easterfjild

Troch Kerst Huisman

DOE'T DOEKE EN en Hiske Wybenga yn 1914 ferhuzen nei harren nije wente oan de Earste Easterfjildstrjitte yn Grou, kamen hja út in hiel lyts hûske yn de saneamde Jordaan. Dat wie de hoeke fan Boochstrjitte en Suderkade. Dêr wennen op in lyts stikje grûn byelkoar wol santich húshâldings yn hiele lytse ûnderkommens. It measte húsried wie samar ynladen. Doeke woe der earst de hiele snein foar nimme, mar even foar kofjetiid die bliken, dat hy noch mar ien kear hoechde te rinnen. It lêste húsried waard ophelle en Hiske koe kofjesette yn it nije hûs.

UT PAKE'S TIID

Reid Doekes Wybenga, soan fan Doeke en Hiske, dy't no yn de Paviljoenstrjitte 38 yn Grou wennet, ferhuze as ienjierrige mei. Yn it Easterfjild kaam yn 1914 de earste útwreiding fan it doarp Grou ree. No is dat hiele Easterfjild al lang folboud, mar foar 1914 bestie it út greiden bûten it eigentlike doarp, dat om de Sint Piterstsjerke hinne lei en súdlik dêrfan.

De foto fan de buorfroulju, dy't makke is by it 25-jierrich houliksfeest fan Sytse en Boukje de Jong yn Grou. Efteroan fan lofts nei rjochts: Sijke van der Goot, Aaltsje Pijl, ? van der Goot, Aukje Pijl, Hinke Kerkhof, Hinke de Vries. Dêrfoar: ? Dykstra, ? Kerkhof, ? de Haan, Saakje Kalsbeek, ? Okkema, Dieuwke Kuipers, Ypkje van den Berg. Foaroan: Anna Hoeneveld, Sytse en Boukje, Hiske Wybenga mei Yp en Tytsje van der Schaaf. De foto is fan Wiger Wybenga, Van Helomaleane 29, It Hearrenfean.

De 24 nije wenten yn it Easterfjild wienen rommer as dy dêr't de Wybenga's wei kamen. De huzen yn de Jordaan bestienen út ien gonkje en ien keamer. Yn dy keamer wie in bedstee. Oan de ein wienen in pear planken timmere, en dat wie de keuken. Yn it gonkje stie in ljedder. Dêr koenen de lju oer nei boppen en dêr wienen de sliepplakken foar de bern.

De nije huzen wienen rommer. Troch de foardoar kaam men earst yn in gong. Rjochttroch lei de keuken, en troch in syddoar wie de wenkeamer te berikken. Yn de keamer wie noch wer in doar, dy't tagong joech ta in alkoof, dy't as sliepkeamer tsjinne. Fierders wie der in húske mei in tonne. Ek wienen der twa ledikanten, dy't by it hûs hearden. It wienen twapersoansledikanten fan 1,90 meter lang en 1,20 meter breed.

Dy ledikanten joegen nochal problemen. Wa't langer wie of waard as 1,80 meter, trape de fuottenein stikken. Om net de reparaasje te beteljen, joech de bouferiening de ledikanten oan de hierders. Reid Wybenga: „Wy hawwe letter in grutter bêd kocht. Ik koe noait langút lizze."

It Easterfjild, mei syn Earste en Twadde Easterfjildstrjitte, foarme in hechte buert. De foto by dit stik tsjûget dêrfan. Hy waard ús tastjoerd troch in broer fan Reid, Wiger Wybenga, dy't yn it Hearrenfean wennet. It famke op de foto is Ybeltsje of Yp, suske fan Reid en Wiger. Yp wennet hjoeddedei ek noch yn Grou. Hja sil op de foto fiif jier west hawwe, en sit by har mem Hiske op 'e skoat.

De foto is makke yn 1928, doe't Sytse en Boukje de Jong (beide foaroan yn 'e midden) fiifentweintich jier troud wienen. Reid Wybenga (hy wurke doe by Halbertsma) wie doe fjirtjin of fyftjin. Hy wit noch goed, dat it feest by Sytse en Boukje wol in wike duorre hat. Omdat harren hûs nochal lyts wie, joegen se de iene dei it feest foar de lytse bern, de oare deis foar de grutten en dêrnei foar de buorlju. De minsken op de foto binne hast allegearre buorfroulju.

De bewenners fan it Easterfjild hawwe der sels foar soarge, dat hja wetterlieding krigen. Der stie oan de Ie wol in wetterpompstasjon, mar hja moasten har behelpe mei de reinwetterbak. No wie dat measte tiids net in grut probleem, mar doe kaam der ris in droege simmer. Dan moasten de manlju der jûns op út mei tobben en amers, om wetter te heljen. Doe hawwe hja it oan de bouferiening foarlein, en sa is der wetterlieding kommen. Yn it hokje achter hûs kaam in kraan. De measten makken de lieding al gau langer en makken in oanrjochtsje mei de kraan der boppen. Reid Wybenga: „Jo wienen de wrâld te ryk dêrmei."

Heit en mem sliepten yn it alkoof. De bern hienen boppen har sliepplak. Dêr wienen in pear keammerkes timmere, mei ien gat op it plak fan de iennichste lampe dy't der op souder wie. Yn elke keamer wie in knopke om it ljocht út te dwaan. Reid en syn trije bruorren dielden de iene keamer, wylst de oare keamer hielendal allinnich foar Yp wie.

Nei de legere skoalle hat Reid noch in pear jier nei de uloskoalle west. Dat like heit in goede saak ta. Doe't er fjirtjin waard, is er oan it wurk gien by Halbertsma. Dêr hat er jierrenlang wurke by de rotaasjeparse, dy't de opskriften op de kistjes printe. Letter krige er oar wurk. Hy is oant syn 65ste by it bedriuw bleaun. Hy hat, doe't er troude, in hûs oan de ~~Paviljoenstrjitte~~ PARALLELSTR. kocht.

De oudjemoe
ouwe frou

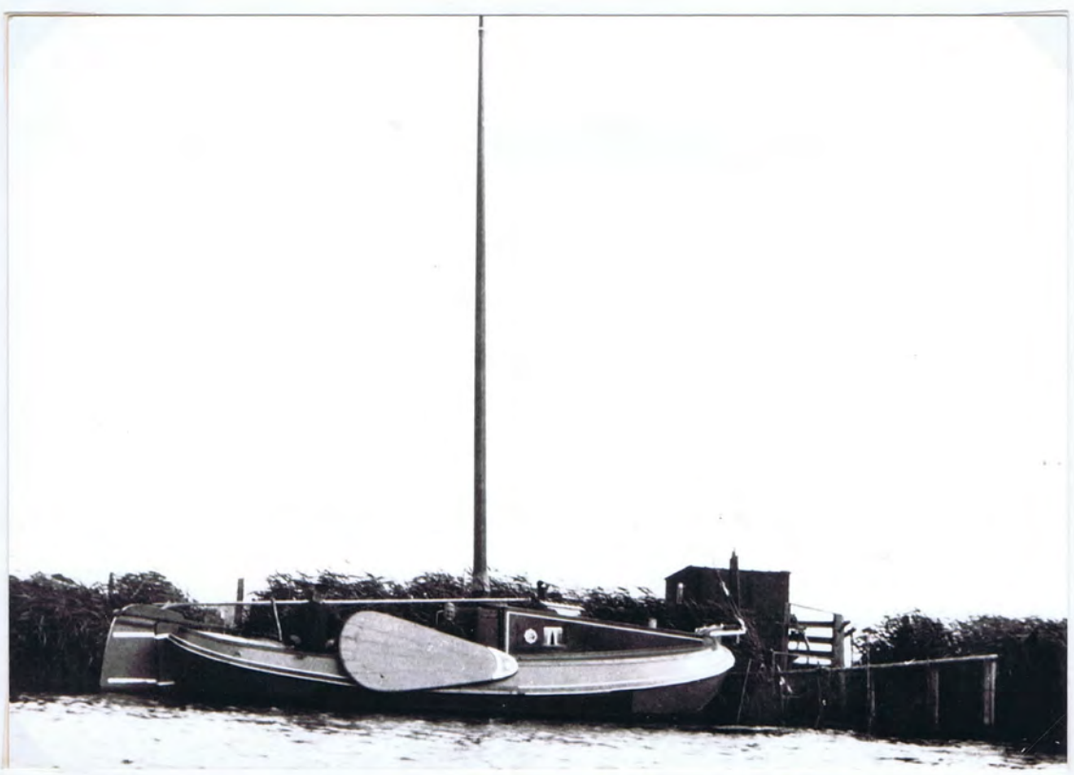

Piter de Heer syn
aak.

16-9 1994

GROU - Dr. Eeltsje Halbertsma verdiende beter, was vorig jaar het oordeel van de plattelandsvrouwen van Grou. Ze zamelden met allerlei acties geld in voor de restauratie en de herplaatsing van het erebeeld dat verscholen was opgesteld in het loof langs de Stationswei. De Feriening foar Folksfermaken in Grou liet er twee bankjes bij maken, zodat de versteende schrijver rustig aanschouwd kan worden.

Eeltsje Hiddes Halbertsma, nazaat van de gelijknamige schrijver, onthulde gistermiddag in het Grouster Wilhelminapark het gerestaureerde borstbeeld van zijn beroemde voorvader. De restauratie van het in 1904 door de Amsterdamse beeldhouder Schröder gemaakte kunstwerk was een geste van de vrouwenvereniging, die dit jaar het 75-jarig jubileum viert.

Er was overigens niet alleen in Grou feestvertoon. Alle 88 plaatselijke afdelingen van Frieslands grootste vrouwenorganisatie vierden de verjaardag van de 9600 leden tellende bond met het aanbieden van een cadeau aan eigen dorp, stad of streek.

By 't earebyld fen Dr. Eeltsje.

By 'de âlde terp, oan Grousterdyk,
Foar 't each fen mannichien,
Dêr stiet in treftich eareblyk
Mids beammen, blomt en grien.

Dat earebyld sa moai, sa swiid
Ta hulde oan Dokterom,
Is wis in pronkstik fen ús tiid,
In blyk fen Fryslâns rom.

Mar ek as blyk fen krêft'ge trou,
En achting boppedien
For 'd eab'le fries'ne soan fen Grou
Tsjûcht dizze trêft'ge stien.

Dy tsjeppe Eeltsjekop, dy sprekt
Fen Fryske gloede en fjûr,
Fen wierheid dy 't nin bân forbrekt;
For lân en tael sa djûr,

Dy eagen sprekke, hâld' jim fêst,
Hja stoarje as 't wiere yn 't roun
Oer 't gea, dêr 't hy sa folle lêst
Neist goud'ne wille foun.

Ja 't hiele byld, dat noeget wis:
't Seit: „Neiteam tink oan my,
Stean noed fen hwet jimm' eigen is,
Striid dêrfor bliid en frij."

„Hâld jimmer feardich sûnder mis
Jimm' âldfaers-erf yn blâns
Gean 't striidpaed op, dat frissele is
Mei 'n leedzje en willekrâns."

„Ei skamje noait jimm' 't krasse dwaen
For 't wiere op 'e âlde groun.
Wol oan dat goed dochs krêften jaen
Hâld d' âlde eare soun."

„Mij 't frjemd gedoch, mij ek de skyn,
Mar jowe jimm' flinke died!
Hwent leit er net hwet treftichs yn
To stypjen tael en liet?"

En wy, wy sjugge ús earblyk oan,
Wy warre 't wird net ou.
Wy earje dêr ús Fryske soan
Op 'd âlde terp to Grou.

Wy earje ek heech hwet hy ús biedt,
De tael fen mem en heit.
Hwerfor syn striidklok hjoed yet liedt
En wyl'gjend folle ús seit.

Bombamjend klinkt it ús yn 't ear.
En wy tsjugge kras yn 't spier.
For eigen sprake, al mear en mear
Fol wille en soune tier.

Ljeaf bljuwe ús Fryske tael en liet
Ljeaf bljuwt ús Fryske trou.
Ljeaf bliuwt ús 'd echte Fryske died;
Ljeaf bliuwt ús 't byld to Grou!

Jirnsum. SJ. DE ZEE.

Ut Sljucht en Rjucht

„Anny" boud yn Warten by Bylsma. Proeffeast op 'e Grou

Paleizen voor beter leven Grouster arbeider

12 okt '94

Door Jouke Knol

GROU - Wonen in de wijk Oosterveld in Grou betekent wonen op een mooi plekje in mid-Friesland. Niet alleen ligt de wijk in een dorp dat ook wel de 'Parel van Mid-Friesland' wordt genoemd, de oostelijk gelegen buurt van het dorp grenst ook nog eens aan het Pikmeer. Maar Oosterveld heeft nog meer. De grote hoeveelheid arbeidershuisjes in een kleine bebouwing als Grou en de goede staat waarin ze verkeren maakt de wijk uniek in Friesland. De Rijksdienst voor de Monumentenzorg heeft de buurt op de lijst gezet van gebieden met een bijzondere waarde. Of Oosterveld deze eer ook werkelijk ten deel valt, zal pas in 1997 duidelijk worden.

De Rijksdienst voor de Monumentenzorg is bezig met het inventariseren van bijzondere gebieden in Friesland. Vervolgens maakt ze hieruit een selectie die genomineerd worden voor het predikaat beschermd dorps- of stadsgezichten.

Oosterveld ligt tussen het oude centrum van Grou en het Pikmeer en beslaat grofweg het terrein tussen de Meersweg, de Gedempte haven en de Molenweg. De Drachtserweg deelt de buurt in tweeën. De vele arbeidershuisjes zijn vooral te vinden in het westelijke deel van de buurt. Deze huisjes werden ook wel arbeiderspaleizen genoemd omdat de nieuwe woningen een grote verbetering van de woonsituatie voor de arbeider betekende. Oostelijk van Drachtsterweg tot aan het Pikmeer staan voornamelijk huizen voor de particuliere sector.

In 1906 is begonnen met de bouw van Oosterveld. Het doel was om de arbeiders van de houtbewerkingsfabriek Halbertsma en machinefabriek Stork beter en goedkoper te huisvesten. Op aandringen van dokter Jan Albert Schepers steunde fabriekseigenaar en weldoener Pieter Goslik Halbertsma de bouw van de wijk door de financiering ervan op zich te nemen.

Een zonnige herfstsfeer in een van de pittoreske straatjes in de wijk Oosterveld in Grou. De wijk is rijk aan gave arbeidershuisjes en staat daarom op de lijst van bijzondere gebieden van Monumentenzorg.

Foto LC/Paul Janssen

Om de bouw mogelijk te maken werd in 1905 de bouwvereniging Oosterveld nv opgericht. De bouwgrond, die eigendom was van de welvarende Nederlandse Hervormde kerk, droeg de naam de Buorre Fenne. Dit betekent zoveel als 'aan het dorp grenzend'. Het gebied was toen nog weideland waar het vee van de kleinere 'ko-melkerijen' uit het dorp van de kerkvoogden mocht grazen. Voor de bouwplannen van Halbertsma verkochten de kerkvoogden het grasland aan de gemeente voor het luttele bedrag van *f* 1 per vierkante meter.

De eerste negen arbeidershuisjes verrezen in 1906 aan de Paviljoenstraat. De bouw kostte *f* 8426. Op het terrein stonden toen al acht diakoniehuizen van de Hervormde kerk. Met de bebouwing van de Eerste en Tweede Oosterveldstraat, de Noorderdwarstraat en de Drachtsterweg kreeg de buurt langzaam maar zeker gestalte. In 1930 bouwde de hervormde kerk in de Eerste Oosterveldstraat nog een kapel die in 1989 is afgebroken. Vlak voor 1940 was de Buorre Fenne uiteindelijk volgebouwd.

Douwe Atema (81) is 'hikke en tein' in Grou. Sinds 1926 woont hij al aan de Meerweg in de Oosterveld. De 81-jarige geldt als dè kenner van Grou. Het wonen in de wijk bevalt hem prima. „De minsken bliuwe hjir allegear aardich sitten. Allinnich yn de winter is it hjir slim kâld. De bosken fan de Sweach binne hjir te fier ôf om de kâlde eastenwyn tsjin te hâlden." Ook Syben Jager (85) is dik tevreden over de wijk.

De krasse Amsterdammer woont er sinds zijn pensionering twintig jaar geleden. „In deze straat bestaat een prima verstandhouding met iedereen. Dat komt denk ik door het vriendelijke Friese karakter. En de mensen wonen hier ook niet zo bovenop elkaar, dat helpt ook", vermoedt Jager. Alleen het autoverkeer ergert hem. „Deze buurt is daar niet voor gemaakt. De straatjes zijn te smal. Er zijn zelfs geen trottoirs."

DUITSLAND WAS in oktober 1944 bezig op alle fronten te verliezen. Dit tot diepe tevredenheid van veruit de meeste Nederlanders. Maar de zich duidelijk aftekenende Duitse nederlaag betekende niet dat de bezetters in Friesland geen vervelende streken meer uithaalden. Het oproepen van duizenden mannen om in de Achterhoek en in Drenthe te gaan spitten, verdedigingswerken aan te leggen, is daar een voorbeeld van. Het vorderen van fietsen en auto's een ander.

Hoe de Duitsers bij het vorderen van auto's konden optreden, blijkt uit een uitvoerige brief van gemeenteambtenaar Van Dijk van de toen nog bestaande gemeente Idaarderadeel. De van 18 oktober 1944 daterende brief is ook bewaard gebleven in het provinciaal archief. De dag tevoren, zo schreef men uit Grou, hadden twee Duitsers daar bij boer Sienema twee auto's van garagebedrijf Kuperus in beslag genomen. Dat was gebeurd op last van de Wehrmachtkommandantur in Leeuwarden.

De Duitsers konden echter niet veel beginnen met de auto's omdat er geen banden bij waren. Ze zochten verder bij Sienema en troffen er vijf banden aan. Die werden uiteraard ook ingepikt. Het zoeken naar auto's ging verder, zo meldde Van Dijk, en er werden nog twee gevonden bij garage Kuperus. Maar ook die hadden geen banden en Kuperus kon niet gevraagd worden waar ze waren omdat hij juist die dag naar Drenthe was getransporteerd om voor de Duitsers schutterputten te gaan graven.

De Duitsers eisten daarop van Van Dijk acht of tien banden. Binnen acht dagen moesten de twee auto's rijklaar zijn. Indien dat niet het geval was, zouden vijf inwoners van Grou worden doodgeschoten, zo dreigden ze. De ambtenaar hield er kennelijk rekening mee dat het dreigement uitgevoerd zou worden en gaf de groepscommandant van de marechaussee opdracht met de twee Duitsers de ontbrekende banden op te zoeken. Die werden kort daarop gevonden in de garage van de zuivelfabriek waar Kuperus ze had ondergebracht. De Duitsers betaalden overigens wel een schadevergoeding voor gevorderde auto's.

60-jierrich bistean fen „OOSTERGO" 11-12 Juli 1908.

TERREIN FEN 'E HIRDSYLDERY TO GROU.

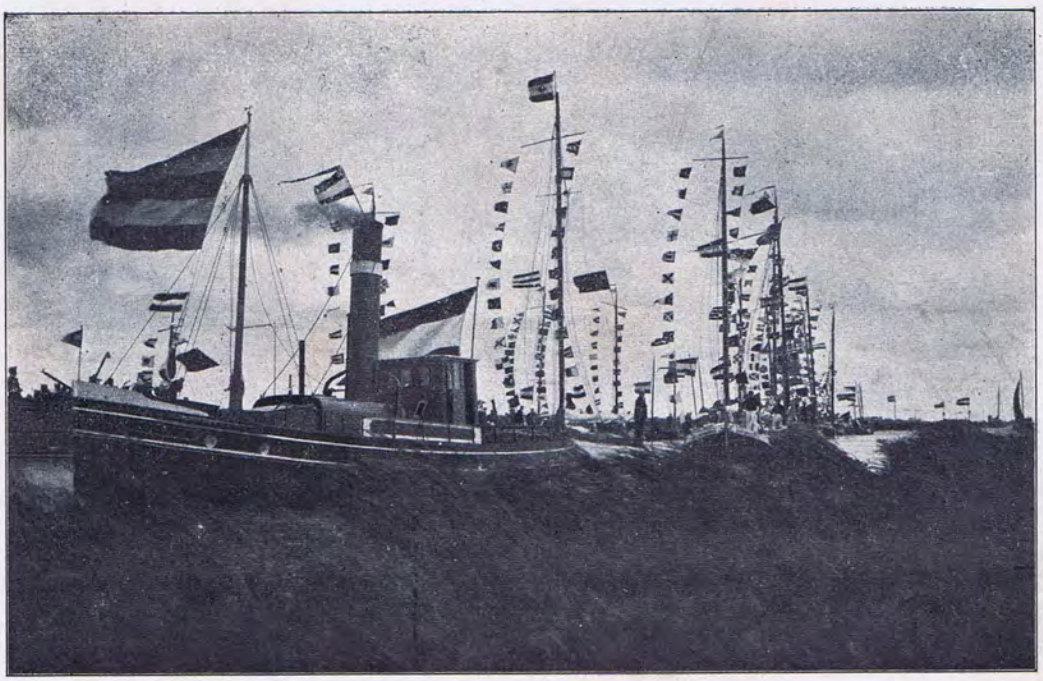

DE FLOAT TROCH TWA STOOMBOATEN OP SLEEPTOU OP WEI NEI LJOUWERT.

Byblêd fen „SLJUCHT EN RJUCHT", No. 26, 25 Juli 1908.

FLOATREVUE HÂLDEN DE 11e JULI OP 'E KRÚSWETTERS BY WARTEN. DE FOARSITTER FEN DE SYLFORIENING „OOSTERGO", DE HEAR C. F. F. RINIA VAN NAUTA TO GROU, IEPENE DE FEESTEN FENÔF DE DIREKSJEBOAT.

OPTOCHT TROCH GROU MEI IT HARMONY-KORPS „APOLLO" FOAROP OP 12 JULI. EFT ER DE MUZYK RINT IT BISTJÛR FEN „OOSTERGO".

Voorbij de Oude Grou

4.12.1994

Hij kijkt niet meer uit over de Oude Grou. Hij ziet geen zeilen meer voorbij glijden vanaf de kade. Ulbe de Vries, de vierde generatie De Vries die de zeilmakerij in Grou leidt, dacht groter dan zijn grootvaderen en wilde de ruimte. Zijn bedrijf groeide uit van een kleine makerij van katoenen zeilen tot een moderne producent van hagelwit nylon voor dure, grote jachten.

Ulbes overgrootvader Sjoerd Ulbes de Vries werkte al bij zeilmaker Musk aan de Grouster kade, vlak naast hotel Oostergo, toen hij in 1870 de zaak overnam. Sjoerd had het niet breed, maar dat gold voor de meeste mensen in Grou. Schippers hadden het meestal te druk om voor reparaties te stoppen, zodat Sjoerd Ulbes met een oud schouwtje naar de skûtsjes toe moest om al varende de oude zeilen te vervangen door nieuwe. Veel verdiende de zeilmaker niet aan zijn klanten, de schippers konden zelf niets missen.

Sjoerd was ook geen echte koopman. Hij was een genoeglijke, gezellige man zonder ambities, die van hard werken hield. Hij hoefde niet zo nodig vooruit en zat liever op de werkplaats schuine verhalen te vertellen. Sjoerds oudste zoon Kees zou de zaak van hem overnemen, maar stierf te vroeg. Ulbe's grootvader Ulbe, kaasmaker in Achlum, werd gevraagd zijn vader op te volgen. Hij had nooit een grote liefde voor het vak opgevat en de beslissing was daarom een moeilijke.

Hij kwam ook nog eens in een krappe tijd in het vak terecht. Het bleef schipperen met de zeilmakerij. De binnenvaart ging over op de motor. De produktie zakte in en de pleziervaart kwam op. De tjotters en jachten van boeren en kooplui zorgden voor wat werk, maar Ulbe's voorvaderen stierven arm. Zij hadden altijd gewacht tot het werk naar hen toe kwam en dachten niet aan morgen. De schepen moesten toch altijd via Grou en dienden zich vanzelf wel aan.

Ulbe's vader was anders dan zijn vader en grootvader. Hij was getrouwd met een Haagse vrouw die andere eisen stelde en hij wilde vooruit. Hij beperkte zich niet tot Grou of Friesland, maar ging het land in om werk te zoeken. Ook voor zijn zoon reikte de Oude Grou niet ver genoeg. Ulbe zette vestigingen op in Hong Kong, Frankrijk, België. De hartstochtelijke wedstrijdzeiler was voortdurend bezig zijn eigen zeilen te testen en te verbeteren, alles om nog sneller dan voorheen vooruit te kunnen. Zijn hele hart lag bij de zaak.

Vandaag de dag is De Vries Sails de grootste zeilmaker van Nederland, levert het bedrijf zeilen aan de gehele wereld en heeft het 25 mensen in dienst. Ondanks de wijde blik van Ulbe blijft de zeilmaker in Grou. Het bedrijf heeft volgens hem een ideale grootte gevonden, niet te groot en niet te klein. Ulbe zelf heeft het Pikmeer inmiddels verruild voor het grote Sneekermeer. Sinds mei is hij nog maar een halve eigenaar van zijn zaak. De andere helft is in bezit bij opvolger Renze Runia, die de kunst al vijftien jaar bij De Vries heeft kunnen afkijken.

DE ERFLATERS

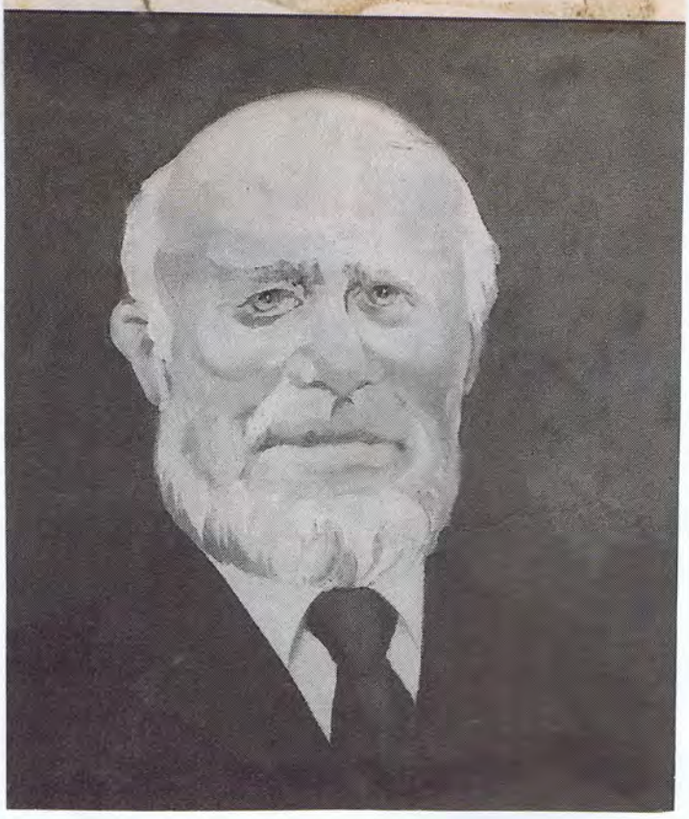

Sizze huzen binne yn 2003 ôfbrutsen

Yn'e doar steel
Kees Pilers Kleinhuis

GROU YN 'E WINTER

Bylage fen „It Heitelân"

Nei in skildery fen Joh. Elsinga

Dorpsgenoten

1996

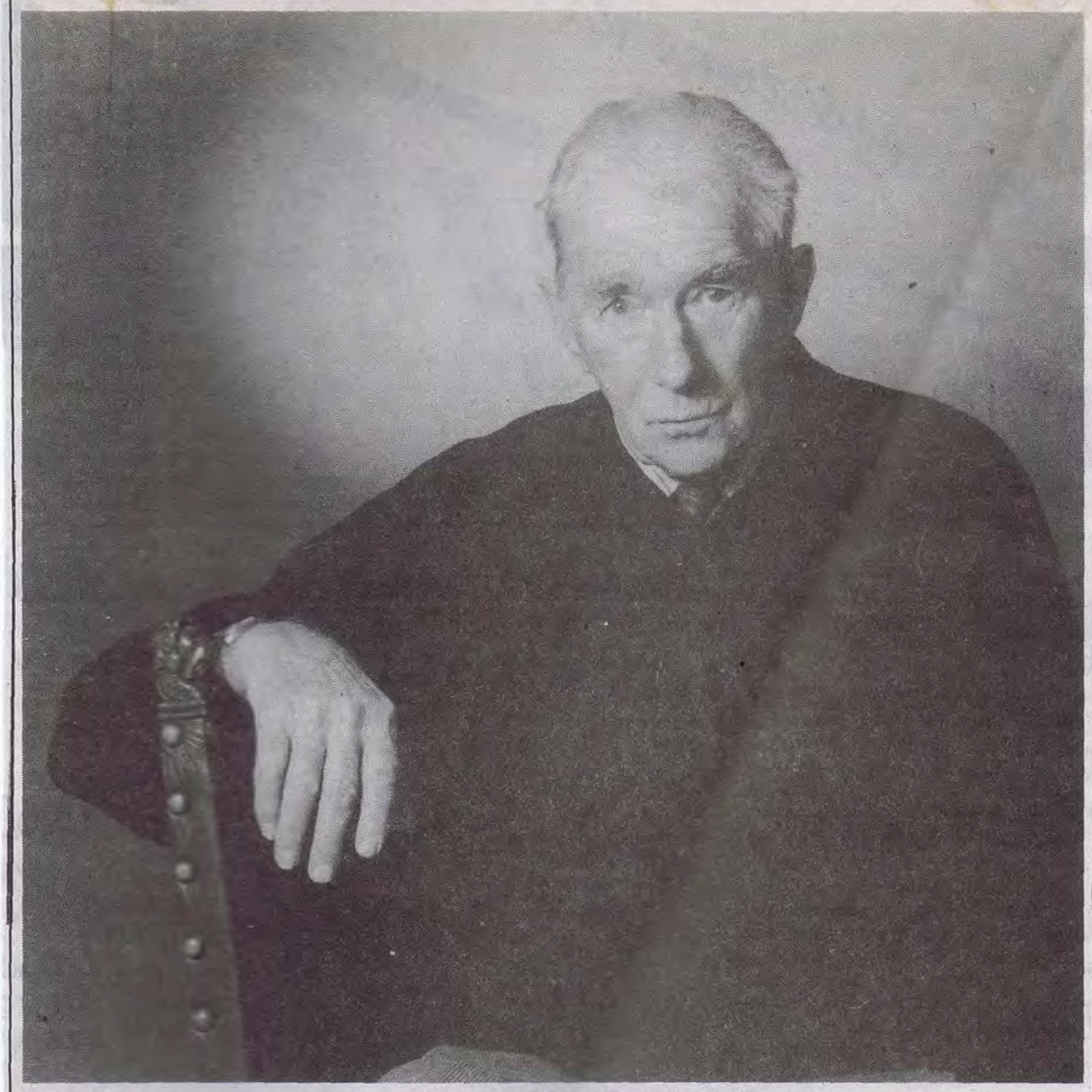

In deze rubriek 'dorpsgenoten' mag zeker een portret van Jan v.d. Wal niet ontbreken. Jan v.d. Wal geboren in 1918, dus al weer 77 jaar, is geboren en getogen in Grou. Verleden week stond in deze krant, n.a.v. zijn benoeming tot Sint Pitergenoat, al een opsomming van zijn vele verdiensten voor de Gemeenschap van Grou.
Aan dat lijstje zou je nog meer kunnen toevoegen bv. dat hij van zijn 18e tot zijn 65ste lid is geweest van de vrijwillige brandweer. De laatste 6 jaar als bevelvoerder. Vermeldenswaardig is ook het feit dat hij samen met nog 10 Grousters tijdens de Watersnoodramp in 1953 meegeholpen heeft met de evakuatie van Ooltgensplaat in Zeeland. Dat Jan v.d. Wal een groot doorzettingsvermogen heeft mag blijken uit het feit dat hij, na een ernstig ongeluk afgelopen jaar, weer bijna de oude is.
Tekst en foto Jan v.d. Burgt.

6-9-1918

†
12-6-2006

halve eeuw geleden

op 30 juni 1932 stond in het Friesch Dagblad, dat worden opgeheven de belastingkantoren te Kollum, St. Anna, Sexbierum, Grouw, Wommels, Mantgum, Workum en Balk. De belastingbetalers kunnen wel op de postkantoren terecht.

De 23ste Februari overleed in het Diaconessenhuis te Leeuwarden

Pieter C. Hoekstra,

oud 75 jaar, sedert 1946 huisgenoot van de fam. Hoekstra te Warga. Van 1904 tot 1945 was hij onze onvermoeide hulp en een goed huisgenoot.

Familie Sj. Haites,
Dronrijp.

1949

Bakkerstraditie bindt ook vrijbuiter Sybren

Door Teake Zijlstra

EIGENLIJK HAD Sybren Andringa (62) uit Grou wel bij de waterpolitie gewild. Maar dat ging niet door, want hij was te veel een vrijbuiter. Zo kwam hij toch in de bakkerij van zijn vader Andries terecht. Wel kon hij een deel van de dag het water op. Met een schouw voer hij uit om de bakkerswaren uit te venten in het waterrijke gebied van Midden-Friesland.

Sybren was ook voorbestemd om bakker te worden. Zijn over-overgrootvader was het al, net als zijn overgrootvader, zijn grootvader en zijn vader. Ook zoon Andries (33) is in de familietraditie voortgegaan. Vader en zoon en hun echtgenotes hebben nu een vennootschap onder firma.

Sybren Andringa nam samen met zijn vrouw Tjitsche (Sjikke voor de klanten) de bakkerij in 1961 over. Er waren nog veertien bakkers in Grou. Sybren kan er wel een boek over schrijven. Over de tochten over het water bij storm, regen, sneeuw en ijs. Met de schouw of met de slee. Of over die keer dat hij samen met zijn vader in de auto door het ijs zakte bij Goëngahuizen.

Het was keihard werken met het hele gezin. Vader Andries begon 's morgens al om half vier en Sybren was om vijf uur present. Hij kwam vaak tegen acht of negen uur 's avonds thuis: „Wy wisten net better." Dat harde werken ging gewoon door toen Sybren met zijn vrouw de bakkerij overnam.

Er waren toen al wat bakkers verdwenen in Grou maar de concurrentie was nog groot. Sjikke deed de winkel en Sybren bakte en ventte. Sjikke was volgens Sybren altijd de drijvende kracht achter het bakkersbedrijf, de zakelijke duizendpoot. Naast het bakkerswerk had zij ook de zorg voor de kinderen Andries en Sjoerdje.

Daarnaast was er zelfs nog tijd over voor bestuurlijke functies. Sjikke was jarenlang bestuurslid van de middenstandsvereniging en zit nog in het Sint Pietercomité. Sybren zette zich in voor de koninklijke zeilvereniging Frisia en voor de ijshockeyvereniging Flyers op Thialf.

Vooral het ijshockey was jarenlang een passie van de bakker. Zoon Andries speelde lange tijd in het eerste team. Andries had volgens vader Sybren heel wat kunnen bereiken in het ijshockey. Maar ook Andries koos uiteindelijk voor het bakkersvak. „Ik ha it him beslist net oanpraten", zegt Sybren stellig.

Het bakkersvak zit de Andringa's gewoon in het bloed. In 1846 stichtte Sybren Andries Andringa de bakkerij aan de Waachshaven. Hij trouwde met Geiske Halbertsma, een bakkersdochter. Het bedrijf ging daarna steeds over van vader op zoon, van Andries op Sybren en van Sybren weer op Andries. Na de Kerkstraat verhuisde de bakkerij naar de Parallelstraat en van daar naar de Hoofdstraat, waar nu het jubileum wordt gevierd.

Er is in de afgelopen 150 jaar heel veel veranderd in het bakkersvak. Er zijn nu nog maar twee bakkers in Sybren 'sutelt' niet meer hij daar nog wel eens 'ûnwennich' van is. Liet van versgebakken broc banket komen het wel Het assortiment is ook aanzienlijk uitgebreid.

De Andringa's maken n al zestig broodsoorten grote sortering banketp

In 1960 zat bakkerij Andringa nog in de Kerkstraat.

Vroeger ging Sybren Andringa met een schouw het water op o uit te venten.

'Sinds 1846' staat er op de gevel van de jubilerende bakkerij. Aan weerszijden van de bakkersmand staan Sybren en Tjitsche Andringa. Tussen hen in dochter Sjoerdje en zoon Andries, rechts vooraan schoondochter Coby Andringa-Leistra.

Foto Joop Fenstra

Bakkerstraditie bindt ook vrijbuiter Sybren

In 1960 zat bakkerij Andringa nog in de Kerkstraat.

Door Teake Zijlstra

EIGENLIJK HAD Sybren Andringa (62) uit Grou wel bij de waterpolitie gewild. Maar dat ging niet door, want hij was te veel een vrijbuiter. Zo kwam hij toch in de bakkerij van zijn vader Andries terecht. Wel kon hij een deel van de dag het water op. Met een schouw voer hij uit om de bakkerswaren uit te venten in het waterrijke gebied van Midden-Friesland.

Sybren was ook voorbestemd om bakker te worden. Zijn overovergrootvader was het al, net als zijn overgrootvader, zijn grootvader en zijn vader. Ook zoon Andries (33) is in de familietraditie voortgegaan. Vader en zoon en hun echtgenotes hebben nu een vennootschap onder firma.

Sybren Andringa nam samen met zijn vrouw Tjitsche (Sjikke voor de klanten) de bakkerij in 1961 over. Er waren nog veertien bakkers in Grou. Sybren kan er wel een boek over schrijven. Over de tochten over het water bij storm, regen, sneeuw en ijs. Met de schouw of met de slee. Of over die keer dat hij samen met zijn vader in de auto door het ijs zakte bij Goëngahuizen.

Het was keihard werken met het hele gezin. Vader Andries begon 's morgens al om half vier en Sybren was om vijf uur present. Hij kwam vaak tegen acht of negen uur 's avonds thuis: „Wy wisten net better." Dat harde werken ging gewoon door toen Sybren met zijn vrouw de bakkerij overnam.

Er waren toen al wat bakkers verdwenen in Grou maar de concurrentie was nog groot. Sjikke deed de winkel en Sybren bakte en ventte. Sjikke was volgens Sybren altijd de drijvende kracht achter het bakkersbedrijf, de zakelijke duizendpoot. Naast het bakkerswerk had zij ook de zorg voor de kinderen Andries en Sjoerdje.

Daarnaast was er zelfs nog tijd over voor bestuurlijke functies. Sjikke was jarenlang bestuurslid van de middenstandsvereniging en zit nog in het Sint Pietercomité. Sybren zette zich in voor de koninklijke zeilvereniging Frisia en voor de ijshockeyvereniging Flyers op Thialf.

Vooral het ijshockey was jarenlang een passie van de bakker. Zoon Andries speelde lange tijd in het eerste team. Andries had volgens vader Sybren heel wat kunnen bereiken in het ijshockey. Maar ook Andries koos uiteindelijk voor het bakkersvak. „Ik ha it him beslist net oanpraten", zegt Sybren stellig.

Het bakkersvak zit de Andringa's gewoon in het bloed. In 1846 stichtte Sybren Andries Andringa de bakkerij aan de Waachshaven. Hij trouwde met Geiske Halbertsma, een bakkersdochter. Het bedrijf ging daarna steeds over van vader op zoon, van Andries op Sybren en van Sybren weer op Andries. Na de Kerkstraat verhuisde de bakkerij naar de Parallelstraat en van daar naar de Hoofdstraat, waar nu het jublieum wordt gevierd.

Er is in de afgelopen 150 jaar heel veel veranderd in het bakkersvak. Er zijn nu nog maar twee bakkers in Grou. Sybren 'sutelt' niet meer, hoewel hij daar nog wel eens 'ûnwennich' van is. Liefhebbers van versgebakken brood en banket komen het wel halen. Het assortiment is ook aanzienlijk uitgebreid.

De Andringa's maken nu alleen al zestig broodsoorten en een grote sortering banketproducten, waaronder speciale Friese en Grouster lekkernijen, waar vooral de toeristen om vragen. Andries is vooral de man met technisch inzicht die alles van de moderne machines en bedrijfsvoering af weet.

Vroeger ging Sybren Andringa met een schouw het water op om brood uit te venten.

Ondanks die machines brandt het licht 's morgens om drie uur al in de bakkerij. Volgens vader en zoon Andringa is het de kracht van de moderne bakker, iedere dag alles vers in de winkel te hebben. Ook Cobie, de vrouw van Andries, werkt volledig mee. De geschiedenis herhaalt zich. Sybren: „Sûnder goeie bakkerinne kin in bakker net."

Ook zonder goed personeel is een bakker nergens. De Andringa's hebben het wat dat betreft volgens Sybren goed getroffen. Hylke Spijkstra werkte er 40 jaar en Dirk Boonstra is 34 jaar in dienst geweest. En in de winkel werkt Bettie Pijl-Steegstra al vele jaren, net als dochter Sjoerdje Andringa die nog geregeld bijspringt. Er werken nu veertien mensen in de bakkerij en in de zomer zeventien.

okt. '96

Karakteristiek komelkersspultsje herbouwd

door Sikke Marinus

GROU-De Stichting Karakteristiek Boarnsterhim zal er blij mee zijn, de Karaktergroep Grou ook. Aan een zijsteegje van de Wijde Steeg is een authentiek 'komelkersspultsje' nagenoeg in ere hersteld. Momenteel leggen medewerkers van bouwbedrijf Sjoerd de Jong de laatste hand aan de renovatie. "Eigenlijk kun je van renovatie niet spreken", stelt Rinnie de Jong van het bouwbedrijf. "Op enkele muren en binten na, is de boerderij weer helemaal opnieuw opgebouwd".

Toen het bouwbedrijf van Sjoerd de Jong aan de klus begonnen, verkeerde het 'komelkersspultsje' in verpauperde staat. De meeste muren moesten opnieuw worden gemetseld. Alle kozijnen en deuren werden vernieuwd, evenals de vloer, de zolder en het dak. Op het dak werden oude holle dakpannen gebruikt. Ook bij de verdere herbouw werd veel aandacht besteed aan het behoud van het karakteristieke aanzicht. (Foto Pier van der Heide).

Het boerderijtje aan de Wijde Steeg is al jarenlang in onbruik. "Frans Leen was de laatste boer", weet buurvrouw Fokje Dijkstra zich te herinneren. "Daarna heeft âlde Wietse (Postma, red.) er gewoond. En daarna werd het een soort van doorgangshuis. Ook heeft boer Otto Bouma er nog een tijdlang koeien op stal gehad. Ik denk dat hij het land van de Minne Finne er toen bij gebruikte". Fokje Dijkstra spreekt over de tijd dat de Minne Finne nog aanmerkelijk groter was. De Volmaweg moest toen nog worden aangelegd.

"Vanaf de Minne Finne keek je zo naar de boerderij", weet Rinny de Jong. Als bewijs daarvan, wijst ze naar een oude foto, die op het kantoor van het bouwbedrijf hangt. Op de foto grazen koeien op de plek waar nu de Volmaweg loopt.

Voor bouwbedrijf Sjoerd de Jong is de herbouw van de boerderij, een uitdaging die ze graag aangingen.

"Dat is toch één van onze specialiteiten", vertelt Rinnie. "Het gewone recht-aan-recht-toe bouwen ligt ons niet zo". Enthousiast vertelt ze over de details van de boerderij. De negen buitendeuren lijken van planken gemaakt. "Dat is dus niet zo. Opgeklampte deuren trekken vaak scheef en dat kun je niet hebben. Dezen zijn van hechthout. De gleufjes hebben we er ingefreesd". Door de ingefreesde gleuven hebben de deuren een origineel uiterlijk. Naast de vroegere staldeur zijn de vroegere melkmeisjes weer aangebracht. Dit zijn de kleine raampjes aan weerszijden van de deur. Ook met de vloer is iets bijzonders aan de hand. Op de vloeren is iets bijzonders aan de hand. Op de vloeren is een afdeklaag aangebracht met daarin verwerkt 'dodemanskop'. Dodemanskop zorgt voor een egale dieprode kleur. "Vroeger werd dit ook wel gebruikt in melkkelders", weet Rinnie.

Kenmerkend aan de boerderij zijn de vier voederluiken in één van de muren. De luiken hebben nu plaats gemaakt voor ramen. Omdat deze ramen bijna bij de grond zitten, geeft dat een speciaal effect binnenshuis. Boven de voormalige voederluiken, zitten kleine koeraampjes. "Dit is de enige schuurmuur die is blijven staan. De rest is opnieuw opgebouwd". In de muur zit een leuk detail. Er heeft ooit een kippeluikje ingezeten, dat later is dichtgemetseld. Het dichtgemetselde luikje zit nog in de muur. "Ik weet nog wel dat er kippen liepen", vertelt buurvrouw Dijkstra. "Die moesten dan helemaal omhoog om binnen te komen".
De toekomstige bewoners van Wijde Steeg 22, zijn Reinder en Thea de Jong. "Ze krijgen hier een daalders plekje", vindt Rinnie. Daar is buurvrouw Dijkstra het wel mee eens. En die kan het weten, want die woont al veertig jaar in dit authentieke stukje Grou.

Nei Burstum

Wa't foarhinne nei Bokkum woe, gong oer Nes en folge fierder it fuotpaad troch't lân, dat winliks gjin oanlein paad wie, mar om de hikken hinne troch de lânen nei de twa pleatsen dêrre fierde. Ut Akkrum wei weage in inkeldenien it wolris, om de Spoardyk lâns yn Bokkum te kommen, mar dat wie sûnder permisje fan de N.S. ferbean en brocht dus risiko's mei.
Dat lêste gou ek foar de lju, dy nei Burstum woenen. Boppedat moast men dan by Ham lâns, dy healwei Grou yn in húske oan de Spoardyk wenne. Yn it earst waard dat klandestine loopke by de rails lâns temûk noch tastien, mar letter waard it tafersjoch ferskerpe en rûn men de kâns, mei in "bon" opskipe te wurden. Fan de Leppedyk ôf (Poal -syn- dykje) kaam men sa by de Spoardyk, dêr't de bern wol yn de s.n. spoarkûle boarten of sinten en spikers op de rails leinen, dy sa moai plat waarden, as de trein der oer hinne riden wie. Dêr wie ek it plak foar ús berne-sirkus. Benammen Geart fan Jan Kok koe sa lang op de hannen rinne en koe sa formidabel de "wiekenslag" útfiere.
De nearringdwaanden gongen ek wol mei de skou de Nesker Sylroede del nei Burstum of fearen fan It Ald Syltsje de oare Sylroede lâns, dy fan de Boarn nei de Bokkumermar rûn. Dat moast ophâlde, doe't it Sylsbrechje ôfbrutsen en de feart ôfdamme waard. Doe't it rinnen lâns de Spoardyk sûnder tastimming fan de N.S. ferbean waard, wie men oanwiisd op it fuotpaad troch de lânen. Ek de Burstumer skoalbern moasten alle dagen dat paad gean, en wienen, waar of gjin waar, mear as in healoere ûnderweis.

It paad wie, ek winterdeis mei snie en yn't tsjuster foar harren wol te finen, mar in frjemd hie der wol oan, en rekke maklik it paad bjuster. Der komt noch by, dat de Leppedyk-sels hjerstmis en yn de winter faak min te begean wie. Dy wie fan Jan de Boers brêge ôf in gewoane modderdyk, sadat men nei reinich waar in ein yn de drek weisakke. De Burstumer bern hienen dan ek meastal yn it begjin fan't doarp in hûs, dêr 't hja de klompen omruilje koenen tsjin in pear skuon. Datselde dienen ek de boerefeinten en -fammen, dy't Sneins wolris fan 't hiem ôf woenen.
Oan it begjin fan de reis de Leppedyk lâns stie in wringe (draaihikke), dêr't de passant ek om hinne stappe koe. Hy kaam dan earst rjochts fan him by de pleats fan Tjitte Hosper, dy't op in terpke stie, rûn dan lofts fan him de pleats fan Keimpe Nijdam foarby en gong dan yn'e rjochting fan it Boskerak, dat er folge oan it Ald Syltsje ta. Dêr sloech er rjochts ôf it Breadykje njonken de feart lâns de lânen troch en belâne dan njonkenlytsen by de Spoardyk, stuts by Ham dwersoer en sette sa fierderop it lân troch nei de Burstumer boeren. Sa wie yn't begjin fan ús ieu de tastân dêrre, dy't wy ús no net mear yntinke kinne. Fan ferhurde diken wie doe noch gjin sprake. Earst yn 1918 kaam de dyk fan Nes nei Grou klear en rekken Bokkum, Burstum en Pean út harren isolemint. Ek it ferhurdzjen fan de Leppedyk sels betsjutte foar de boeren dêr in grutte ferbettering. Wy witte no net better, of it hat altiten sa west, mar foech sechstich jier lyn stie it der foar de Burstumer boeren al oars foar.

HINDRIK V.D. MEI

Jan Sjoerdsma is natuurman in hart en nieren. (Foto: Pier van der Heide).

12. Voorstel tot aankoop van een woonhuis met erf te Grouw.

No.3041

Aan de Raad
der gemeente Idaarderadeel.

Grouw, 23 December 1953.

Ten behoeve van het scheppen van een doorbraak tussen de Hoofdstraat en de Gedempte Haven te Grouw is het noodzakelijk, dat de gemeente de beschikking krijgt over de onmiddellijk ten Zuiden van de Nauwe Steeg gelegen percelen, onder meer over het woonhuis met erf aan de Hoofdstraat en het Halbertsmaplein, kadastraal bekend gemeente Grouw sectie A nrs.93 en 1825, tezamen groot 136M2, nader aangegeven op de overlegde situatietekening, en in eigendom bij de erven Johanna Molenaar, weduwe van Sijbren Postma te Staveren.

Het hierbedoelde woonhuis met erf kan door de gemeente worden overgenomen tegen de koopsom van f.3880,-, welke prijs ons redelijk voorkomt.

Wij stellen U mitsdien voor tot aankoop van een en ander te besluiten en daartoe te nemen een besluit, waarvan het concept bij de stukken is gevoegd.

Burgemeester en Wethouders van Idaarderadeel,

,Burgemeester.

,Secretaris.

Stukkel april 1980

Liuwe Brolsma – in neilêzing

(Neffens de tekst – bewurke en ynkoart – fan in lêzing, hâlden foar de 'Stifting Grou').

De skriuwer Liuwe Brolsma hat, doe't er him ta publisearjen sette, it byld en it foarbyld fan in Grutte Heit – en in fereare heit, dat kin der ek bysein wurde – treast wêze moatten. Ik wit net, oft er opskipe west hat mei dat bekende kompleks dêr't guon minsken ûnder lije kinne. Sokken binne en bliuwe erflik de soan fan de heit, de jonge fan de âlde of – ek in gongbere fariant – de frou fan de man (oarsom kin it likegoed!) en wurde troch tredden te min of te let of hielendal net op harren eigen 'merites' besjoen en hifke. Wa't it beskieden oeuvre fan (toemar) ,,de jonge Brolsma'' nochris trochnimt, komt lykwols ta de konklúzje dat Liuwe Brolsma syn earste wurk wol sterk ûnder ynfloed stien hat fan dat fan syn heit, Reinder.

Yn syn debút, de ferhalebondel ,,Om ús hinne'' (Snits, 1940) docht dat opfallend bliken. It kin net misse, hjir is ien oan 'e pinne dy't de keunst, hast letterlik, fan syn heit ôfsjoen hat. Dat jildt net allinne foar de styl fan skriuwen, mar ek foar syn optyk en syn thematyk. It waarnimmen en werjaan, krekt mar myld, fan de deistige dingen yn it libben fan de lytse man – syn lytse freugden en syn lytse fertrietlikheden – is in eigenskip fan dit iere proaza dy't Liuwe sûnder mis oerurven en neifolge hat fan syn heit. Ek yn de kar fan syn geografyske lokaasje bliuwt er yn ús eagen al wer opfallend binnen de bewende aksjeradius fan de heit. Ta dat lêste heart ek, dat Ljouwert èn it Liwadders in rom plak ynskikt krije. Kompositoarysk is der ek oerienkomst: de oanstriid ta de skèts, it fragmintaryske en it bod jaan oan sfearskeppende bûtensprongen hat de soan mei de heit mien.
Ferskil is der lykwols ek. Yn it lêste ferhaal fan it trijetal dat ,,Om ús hinne'' fol makket en dat ,,Anno 1939'' hjit, is de naturalistyske wize fan skriuwen Reinder sines, mar it sprekkende benearjende sosiale aksint skerper as by de heit wol plichte.

Yn it twadde boek dat er publisearre, de roman ,,Tjitte Winia'' (Snits, 1941) hat nei myn betinken Liuwe Brolsma dúdlik ôfstân nommen fan syn heite foarbyld. Wis – der binne noch altyd gâns oerienkomsten, mar de ferskillen wurde skerper, markanter. Dat soe yn it foarste plak al slaan kinne op de krite en op it fermidden dat er foar 'Tjitte Winia' keazen hat: it uterste súdwesten fan Fryslân: de súdlike igge fan de Tsjûkemar, om Eastersee-Ychten-Dolsterhuzen hinne en yn dat, yn de Fryske belletry eins fergetten hoekje, it fermidden fan farjenslju. It ôfstân nimmen fan heite skriuwerij docht noch dúdliker en oertsjûgjender bliken út wat ik neame wolle soe de toansetting, de toets. Oer dat hiele 'Tjitte Winia' ommers leit wat fan in fleurige frissens, in flues fan libbensnjue en dat no krekt is wat, dat de âlde Reinder, mei syn oanstriid ta yngrevene mankelikens, eins altyd frjemd west hat. As in 'fris' boek, sa sil dat 'Tjitte Winia' destiids dan ek troch de lêzers – meast jongerein, nim ik oan – ûntfongen wêze. Itselde jildt benammen ek foar syn pretinsjeleaze novelle 'Dy twa fan Warten' (Grou, 1943).
'Tjitte Winia' is it ferhaal fan in kantoarhear, dy't promoasjekânsen en de mooglikheid fan in deeglik jildhoulik fersmyt om syn eigen wei te gean, en sleepboatkaptein te wurden, mei oan syn griene side net in âldfammich rinteniersdochter, mar in bolbjirken, floate skippersbern.
Der is yn de opset fan it boek en yn de skriuwtrant fansels wol gâns dat ús no, sa'n fjirtich jier letter, feráldere oandocht. Hjir en dêr hie men it ek graach wat pittiger sjoen. Mar de rook fan waar en wyn, dat ûnberonge, dat bytiden idyllyske meitsje dat men it dochs noch wol mei tagedienens lêst.

It wurdt leau 'k net sa faak achtslein, mar ik wol der dochs efkes op wize dat der oan sa'n boek, ferskynd yn 1941, mar dúdlik inte op foaroarlochske tastannen, foar de hjoeddeistige lêzer safolle net-literaire kanten sitte dy't mei ferrin fan tiid namste nijsgjirriger wurde. Net allinne it skipperslibben doe, ek sa'n kantoarbestean yn 'e stêd mei syn

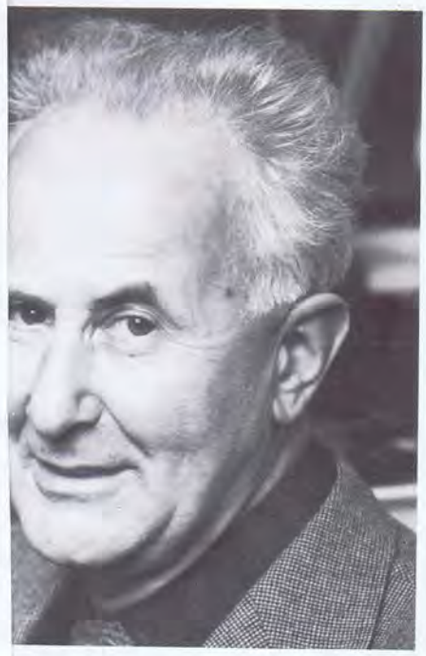

sma (1912-1976).

y't jin as er op syn bêst is de nammen sters as Godfried Bomans en Simon – en hjir en dêr ek Willem Elsschot – nge, nochris in karlêzing foar ge lêzers gear. Want dy lêzers sykje cht as hja nochris wat fan dizze al te ne skriuwer lêze wolle.
sien, fyftjin jier fan syn libben hat sma (berne 1912 te Lichtaard, 76 te Grou) net folle mear . It hat gjin doel, djip yn te gean op rsaken. Men soe opmerke kinne dat sma yn de Fryske skriuwerswrâld ienling west hat; immen dy't distânsje hold fan groepen en streamingen. Hy sil syn tol faaks ek wol betelje moatten hawwe oan it lot dat guon fan in 'lost generation' beskern is. De meast foar de hân lizzende ferklearring foar syn swijen sil wol wêze dat er him, yn syn Grouster boekhannelers-, printers- en benammen antikwariaatsbestean nofliker- en tefredenernôch befûn hat om fan de kampslach mei de muze fierdersoan mar ôf te sjen.
Om syn persoan sil er by syn neiste freonen altyd yn eare bliuwe. En syn bêste wurk fertsjinnet it omtinken ek fan lettere lêzers.

men sizze kinne) dêr't er de earste neioarlochske jiergong fan it moanneblêd 'It Heitelân' mei geriifd hat èn, fragmintarysk, yn 'De tocht fan de Sallemander' (Den Haach, 1948), dat fierders wat in griemmank wurden is fan avontûreroman en VVV-folder. In útsetter fan syn bizich skriuwerskip hawwe de (earste oarspronklik Fryske) stripferhalen west dy't er, mei Kopkewoartel as held, fan 1947-1950 yn it wykblêd 'Frysk en Frij' kwyt koe. (De rige omfettet fiif ferhalen, trije derfan binne destiids yn boekfoarm útjûn).
It soe faaks de muoite leanje en bring benammen út dy humoristyske koarte stikken fan Liuwe

Freark Dam

frjemdeagjende sosiale ferhaldings, it taalgebrûk, ûntspanning en fermeits, de omgong of hoe't men it neame wol tusken de seksen – it binne aspekten dy't men no yn histoarysk-sosiologysk perspektyf begjint te sjen en dêr't men jin oer fernuveret en fan 'leart' tagelyk. Sa trof my boppedien in tragikomysk yntermezzo dêr't in seldsume fase yn de 'oarlochstarissing' yn beskreaun wurdt: in lange sleep skippen dy't, mei hege ofsieren fan it Nederlânske leger oan board, heale Fryslân trochfarre moatte by neare nacht en mei alle ljochten 'fertsjustere'. Dat is in stikje skiedskriuwing dat my by ferskinen noait yn 'e wei west hat, mar dêr't men no fjirtich jier nei dato, 'nij' by opsjocht.

It boek fan Liuwe Brolsma dêr't de krityk de measte wurdearring foar hân hat is syn histoaryske roman (út de tiid fan Skier en Fet), 'Stoarm oer Fryslân' (Den Haach, 1944 = 1945). De komposysje kin yndied sprekken lije; it romantysk oandwaand relaas wurdt meinimmend ferteld bytiden, mar as beswier moat men oanfiere dat it mear by b e skriuwen bleaun is as dat der sprake wêze kin – ek by de lêzer – fan yngeand be l i b j en.

Foar my persoanlik leit Liuwe Brolsma syn eigenheid, syn krêft en syn charme yn de koartere ferhalen dy't er yn ûnderskate periodiken publisearre hat, foaral ek yn it 'Algemien Frysk Jongereinblêd', orgaan fan it 'Boun fan Frysk-nasjonale Jongerein' (dêr't ik de skriuwer as trou en fertroud 'Bounsmaat' kennen leard haw). Deselde frijmoedige, parodiearjende, soms wat bruskearjende toan hat er hantearre yn de snoade 'Stikjes fan Omke Bartele' (in âldomke fan Wabbe Wisses Rsn, soe men sizze kinne) dêr't er de earste neioarlochske jiergong fan it moanneblêd 'It Heitelân' mei geriifd hat èn, fragmintarysk, yn 'De tocht fan de Sallemander' (Den Haach, 1948), dat fierders wat in griemmank wurden is fan avontûreroman en VVV-folder. In útsetter fan syn bizich skriuwerskip hawwe de (earste oarspronklik Fryske) stripferhalen west dy't er, mei Kopkewoartel as held, fan 1947-1950 yn it wykblêd 'Frysk en Frij' kwyt koe. (De rige omfettet fiif ferhalen, trije derfan binne destiids yn boekfoarm útjûn).
It soe faaks de muoite leanje en bring benammen út dy humoristyske koarte stikken fan Liuwe

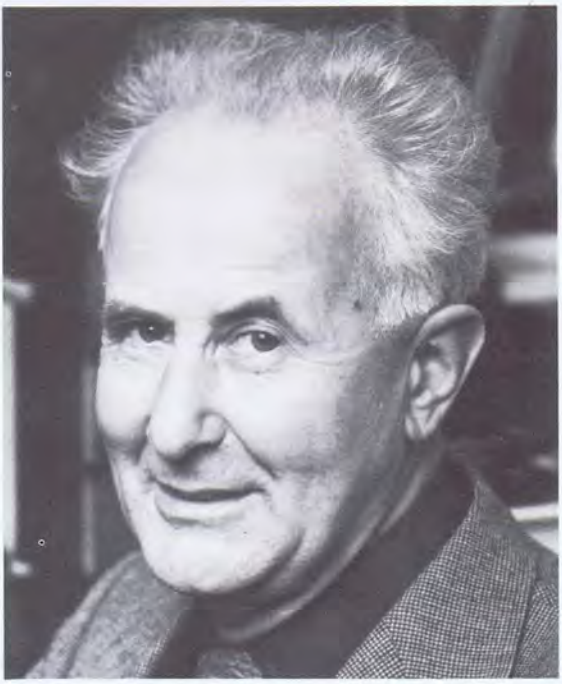

Liuwe Brolsma (1912-1976).

Brolsma, dy't jin as er op syn bêst is de nammen fan grutmasters as Godfried Bomans en Simon Carmiggelt – en hjir en dêr ek Willem Elsschot – yn it sin bringe, nochris in karlêzing foar hjoeddeistige lêzers gear. Want dy lêzers sykje no om 'e nocht as hja nochris wat fan dizze al te ier ferstoarne skriuwer lêze wolle.

De lêste tsien, fyftjin jier fan syn libben hat Liuwe Brolsma (berne 1912 te Lichtaard, ferstoarn 1976 te Grou) net folle mear publisearre. It hat gjin doel, djip yn te gean op mooglike oarsaken. Men soe opmerke kinne dat Liuwe Brolsma yn de Fryske skriuwerswrâld altyd wat in ienling west hat; immen dy't distânsje hold fan groepen en streamingen. Hy sil syn tol faaks ek wol betelje moatten hawwe oan it lot dat guon fan in 'lost generation' beskern is. De meast foar de hân lizzende ferklearring foar syn swijen sil wol wêze dat er him, yn syn Grouster boekhannelers-, printers- en benammen antikwariaatsbestean nofliker- en tefredenernôch befûn hat om fan de kampslach mei de muze fierdersoan mar ôf te sjen.
Om syn persoan sil er by syn neiste freonen altyd yn eare bliuwe. En syn bêste wurk fertsjinnet it omtinken ek fan lettere lêzers.

Freark Dam

Steech tusken Werkhoven (letter G1 Beaken)
en de Dempte Haven (Roozegrêft)
Yn „frou" side 31

Arbeiderszangvereniging

Mei elkoar Den

Dir. H. Hoitsma

UITVOERING

ter gelegenheid van het 40-jarig jubileum

op vrijdag 5 januari 1962 in zaal „Oostergoo"
Aanvang 19.30 uur

Entree f 1,— per persoon (excl. bel.)

Grou was geliefd watersportoord voor adel en patriciaat

Door Atze Jan de Vries

GROU HEEFT het getroffen. Ingeklemd tussen het Prinses Margrietkanaal, het Pikmeer en de Rjochte Grou ligt het dorp midden in het Friese watersportgebied. Met een bootje - en 's winters op de schaats - kun je hier alle kanten op. En wie aan alle wateren rond dit watersportoord niet genoeg heeft, is snel in de Princehof of op het Sneekermeer.

Honderd jaar terug hadden de mensen dit natuurlijk ook al ontdekt, al moest het Prinses Margrietkanaal toen nog worden gegraven. Ook toen waren bootjes de Grousters een vertrouwd gezicht. Staande-mastroutes waren nog niet nodig; bruggen konden omhoog en masten naar beneden. Het probleem was in die tijd alleen dat bijna niemand zich een scheepje kon veroorloven.

Zeilen was in de vorige eeuw en aan het begin van deze eeuw wat het golfspel nu is: een sport voor de 'upper ten'. Alleen de adel en het patriciaat bezaten genoeg duiten om een schip in de golven te houden. Dit uitgelezen gezelschap had er ook zijn eigen club voor: de Koninklijke Zeilvereniging Oostergo, opgericht in 1848 en daarmee Frieslands oudste zeilvereniging.

Hoewel Oostergo officieel in Leeuwarden zetelt, wordt de vereniging sinds jaar en dag vereenzelvigd met Grou. Hier worden de meeste activiteiten gehouden en hier vindt, in hotel café restaurant Oostergoo, ook de jaarvergadering plaats. Grou heeft er in latere tijden nog andere zeilverenigingen bij gekregen, maar naar het schijnt is Oostergo nog altijd het meest in trek bij de mensen met status en meer centjes dan Jan Modaal.

De rijksten zeilden met boeiers. Sytse ten Hoeve, directeur van het Fries Scheepvaart Museum in Sneek, schat dat er in Friesland hooguit enkele tientallen boeiers voeren. Wie iets minder fortuinlijk was schafte een tjotter aan. Begin deze eeuw nam de populariteit van boeiers en tjotters af. De tijd van het scherpe jacht brak aan. En vanaf 1922 kwam de zeilboot ook binnen het bereik van de gewone man. In dat jaar bracht Hindrik Bulthuis zijn eerste BM'er op de markt.

In Grou waren onder anderen de Halbertsma's in het bezit van een boeier, al lieten zij zich bij vaartochtjes vaak varen door personeel. Ten Hoeve vertelt dat de fabrieksbazen er bij het aannemen van werknemers vaak op letten of de knechten de zeilkunst meester waren. „It wie sa'n spultsje fan: menear stiet oan it roer, en de feint stjoert mei de fok. It kaam faak op de feint oan."

Een voornaam gezelschap poseert voor de fotograaf. De Nederlandse burgemeesters waren een dag te gast in Idaarderadeel voor onder andere een zeiltocht op de wateren rond Grou. De heren lieten zich varen. De boten werden gehuurd. De foto is waarschijnlijk gemaakt in 1925.

Voor de BM'er de markt veroverde waren grote zeilboten onbetaalbaar voor het grote publiek. Een speelscheepje was een andere zaak. Grou was begin deze eeuw een van de plaatsen waar de skipkesilerij intensief werd beoefend. Deze foto is gemaakt in 1913.

Foto's Fries Scheepvaart Museum

Op de Grouster Merke hesen schippers de vlag. De koster bleef niet achter. Rechts Hotel Oostergo, dat tegenwoordig wit geschilderd is. Hier vergadert Frieslands oudste zeilvereniging graag. Wanneer deze foto genomen is, is niet duidelijk.

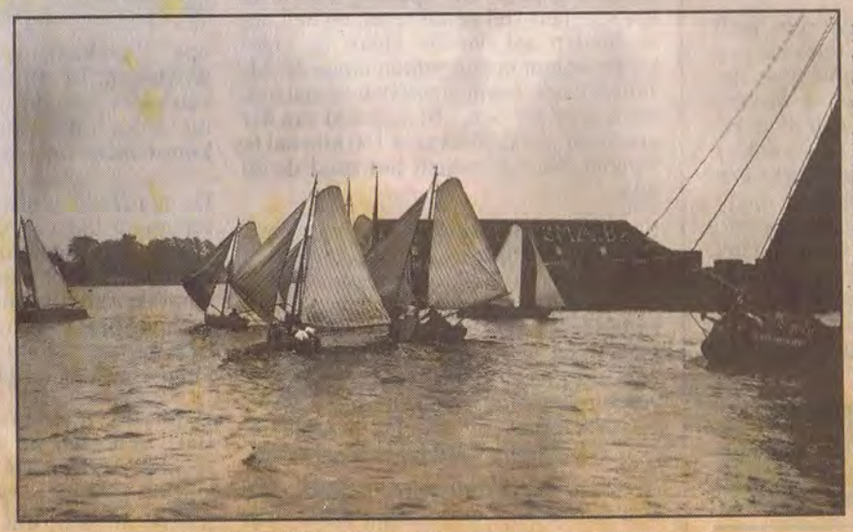

Dit weekeinde worden er in Grou wedstrijden gehouden voor ronde jachten en schouwen. In 1913, toen deze foto genomen is, zeilden schouwtjes ook al om het hardst. Op de achtergrond rechts stapels hout van Halbertsma. De tijd van de pallets was nog niet aangebroken.

PROGRAMMA

van het

Feest der Nationale Bevrijding

op Woensdag 16 Mei 1945 te Grouw

MOTTO :

Nae tsuer sal ick ontfanghen
Van Godt, mijn Heer, dat soet.
(uit : „Wilhelmus v. Nassouwe")

Die oorlog heeft geproeft
die weet hoe vrede smaect.
(Carel v. Mander 1548–1606)

8 – 8½	uur :	Klokgelui.
8½ – 9	„	Voorlezing der Proclamatie door Herauten te paard.
9 – 10	„	Kinderoptocht.
10 – 12	„	Goochelvoorstelling (voor de schoolkinderen) in hotel Van Stralen.
2 – 3	„	Historische en Allegorische Optocht.
3½ – 4½	„	Poppekast (voor de kleintjes).
3 – 6	„	Volksspelen (zie raambiljet).
8 – 10	„	Avondfeest op het Groen : Concert te geven door „Apollo", met zang der Koren en samenzang der Feestgangers (z.o.).
Tot slot :		Vreugdevuur.

Tijdens het avondfeest collecte ter bestrijding der onkosten ; eventueel overschot komt ten bate van het N.V.H.

Het publiek wordt dringend verzocht, de optocht vrij baan te laten en niet voor of achter de stoet te loopen.

Alle goedgezinde Vaderlanders worden uitgenoodigd
DE VLAG UIT TE STEKEN

28 juny 1937
Mingd koar yn Oranjewâld / 2 de pr. 249 pnt

Mingd koar en Apollo yn Duisburg
Sept 1963

Personiel Bewaarskoalle
Jfr Akke Beeksma
Jfr De Roos
Jfr Pytsje Radsma

Grut. en lytsfeem
fan Ds. Ens.
Klaske de Vries (lft)
Ypkje Spoelstra (rj)

Rintsje de Wal
Rinse Adema
Jurjen Bakma

Personeel:
l. Aukje Zylstra
en
Tryn Smit

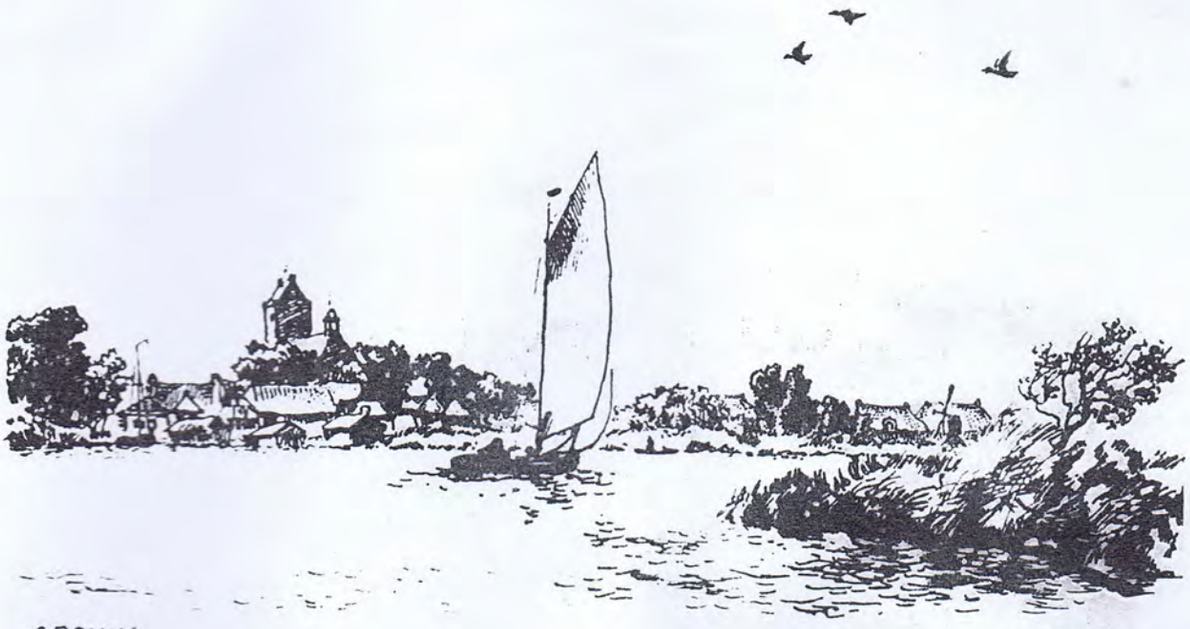

GROUW

JohElsinga.

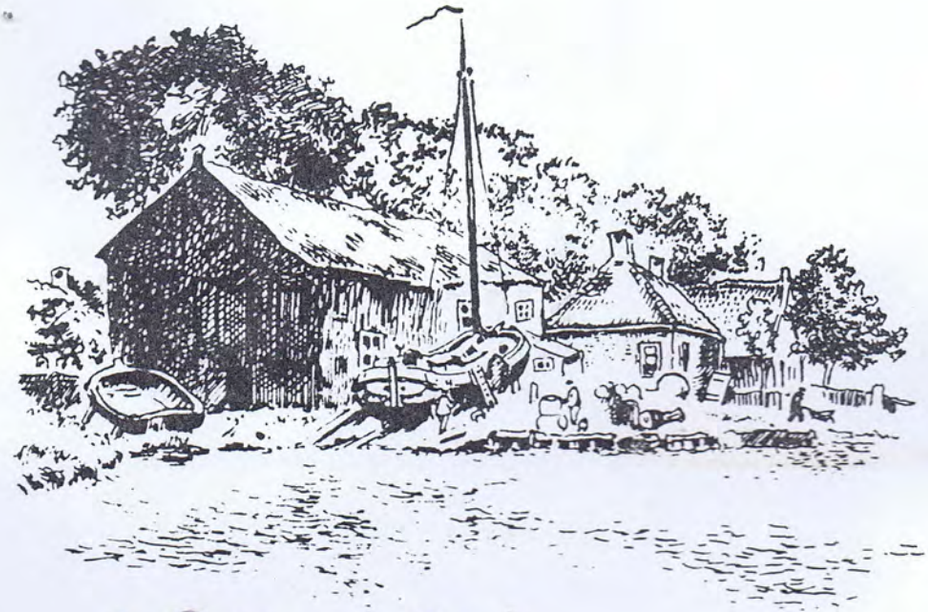

„De Pôle" yn'e Bliken

Joh. E.

Beide üt: „De Klompskippers" (1951)

Prettige Kerstdagen
en een
Voorspoedig Nieuwjaar.

Kryskaart 1999 fan Tjes Terpstra, dy't ek de „skulder" is.

De Kerkvoogdij der Ned. Hervormde Gemeente te Grouw

verleent, op diens verzoek, aan

.....

vergunning voor het zoeken naar eieren, op de landerijen bij haar in eigendom, (voor zoover niet door den gebruiker verboden) tegen betaling van 10 cent per persoon per seizoen. Deze vergunning is strikt persoonlijk en geldig voor het seizoen 194 .

De Pres. Kerkvoogd
R. A. DE JONG

GROUW, ...

1877 – 1945

Hindrik Hoeneveld

Sjoch: „It reade fron" (side 37)

Synfrou neamden se net Hindricks Anne, mar Hoeneveld's Anne, sa ek Nieuwenhuis Tzjitske.

(Molenpad 1)

De eerste Coöp-winkel, letter nei ferbouwing it hûs fan Klaas van Slagt

De Prins
3 mrt 1934

Geen door omstandigheden verlaat St. Nicolaasfeest, maar het St. Pietersfeest, dat te Grouw nog alle jaren onder groote belangstelling wordt gevierd.

Als tweedejaars roeier naar olympisch brons

Markante Friese sporters

Naam: Herman Rouwé, 20-01-1943
Geboren: ~~19 juli 1946~~ te Grou.
Prestaties: Winnaar brons in de twee-met-stuurman tijdens de Olympische Spelen van 1964 in Tokyo.

Dit is de zeventiende uit een serie van vijftig portretten over markante Friese sporters in deze eeuw. De afleveringen worden iedere zaterdag gepubliceerd.

Herman Rouwé won olympisch brons terwijl hij pas twee jaar roeide. Foto LC

De ontwikkeling van de sport is de laatste tientallen jaren snel gegaan. Zet het brons van Herman Rouwé tijdens de Spelen van 1964 eens af tegen het met bloed, zweet en tranen behaalde goud van de Holland Acht in 1996. Een wereld aan verschil, aan trainingsintensiteit, technische vooruitgang en wetenschappelijke benadering.

In 1996 blikte Rouwé terug. „Ik gie nei Japan wylst ik foar it twadde jier oan it roeien wie. Dat is no net mooglik mear. It is sa ferskriklik profesjoneel wurden, dat is net mear te fergeliken mei de tiid dat ik in Tokyo en Mexico oan de Spelen meidie."

Een evolutie van de sport die Rouwé overigens toejuicht. Met de verandering van de olympische spelregels, waardoor ook profsporters tot de Spelen werden toegelaten, nam ook de kwaliteit van de prestaties toe. „En dêr giet it om: topprestaasjes en winne." Tegelijk kent topsport een schaduwzijde. Rouwé, die later dierenarts werd, beoefende zijn sport naast de studie. Die combinatie was aangenaam en een pilsje op zijn tijd hoorde er zeker bij. De charme van die tijd is verdwenen. „It is minder spontaan, it is no bikkelhurd wurden."

In Japan won Rouwé het brons in de dubbel twee met Erik Hartsuiker en stuurman Jan Bos. Een fraaie prestatie, ook al stond de kleur van de medaille Rouwé iets minder aan. „Mei wat mear erfaring hie der wol wat mear ynsitten", constateerde Rouwé vele jaren later.

Niettemin werd het brons door het thuisfront uitbundig gevierd. „Het eten in huize Rouwé in Grou werd veel later opgediend dan normaal en 's middags schoot het theedrinken er geheel bij in", noteerde de verslaggever van de Leeuwarder Courant op 15 oktober 1964 in het ouderlijk huis. „Onophoudelijk rinkelde de telefoon of ging de bel, zodat mevrouw Rouwé voor haar huishoudelijke bezigheden praktisch geen tijd had."

In Utrecht stond op de bronzen roeiers (Rouwé en Hartsuiker kwamen uit voor het Utrechtse Triton) op 26 oktober een grootse ontvangst te wachten. Toen de trein op het centraal station arriveerde en een erewacht klaarstond om de helden te verwelkomen, stapte alleen Rouwé uit. Hartsuiker en Bos hadden de trein gemist.

Ook in 1968 nam Rouwé deel aan de Spelen, maar een tweede medaille zat er niet in. Niettemin beleefde hij de Spelen veel intensiever, kwam bij Mexicanen over de vloer en proefde de sfeer van het land. Vier jaar later in München volgde Rouwé op de tribune de verrichtingen van zijn broer Henk, roeier in de fameuze acht van Aegir. De Spelen van München werden overschaduwd door de aanslag van een Palestijns commando op de Israelische ploeg.

Door die gebeurtenis ontwikkelde hij een fascinatie voor de Spelen. Hij verdiepte zich jarenlang in de olympische historie en niet in de laatste plaats in de politieke gedachten achter het grootste mondiale sportevenement. 'Deelnemen is belangrijker dan winnen', een aan de Pierre de Coubertin, de grondlegger van de moderne Olympische Spelen toegeschreven uitspraak, die feitelijk werd gebezigd door de bisschop van Pennsylvania, kreeg voor Rouwé een andere lading. „Dy útspraak is belutsen op de dielnimmende sporters, mar hat in oare eftergrûn." Het primaire belang van deelnemen slaat op de landen, rijk, arm, groot en klein, die allemaal welkom zijn op een sportief verbroederingsfeest.

Rouwé bleef de roeisport trouw. Tot 1970 als wedstrijdroeier, daarna recreatief en op het bestuurlijk vlak bij het Leeuwarder Wetterwille. Daadwerkelijk in een boot stappen, werd echter minder, als gevolg van een rugblessure. Een typische roeierskwaal.

SIEBE ANNEMA

1991

Hallen Halbertsma in Grou tegen de vlakte

8.10.2014

GROU Slopers hebben de afgelopen dagen korte metten gemaakt met de hallen van Halbertsma Pallets in Grou. De vestiging ging vorig jaar al dicht, maar nu zijn ook de zichtbare overblijfselen van het 120 jaar oude bedrijf uit het dorp verdwenen. Begin 2013 werkten er nog 78 mensen.

FOTO HOGE NOORDEN/JAAP SCHAAF